

Utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva države

Mutavdžić, Davor

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:193663>

Rights / Prava: [Attribution-NoDerivs 3.0 Unported](#) / [Imenovanje-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-29**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ź D I N

Davor Mutavdžić

**UTJECAJ PODUZETNIŠTVA NA RAZVOJ
GOSPODARSTVA DRŽAVE**

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ź D I N

Davor Mutavdžić

Matični broj: 44626

Studij: Ekonomika poduzetništva

UTJECAJ PODUZETNIŠTVA NA RAZVOJ GOSPODARSTVA
DRŽAVE

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Ivana Fojs, mag. oec.

Varaždin, 2023.

Davor Mutavdžić

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor potvrdio prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Tema završnog rada bavi se poduzetništvom kao ključnim pokretačem razvoja gospodarstva odnosno cjelokupnog ekonomskog razvoja jedne države. Pojmovno se određuje poduzetništvo te se definira uloga poduzetništva kao i uloga poduzetnika u procesu razvoja. Nakon uvodnog definiranja poduzetništva tema rada nastavlja definirati gospodarski rast i razvoj koji se prikazuje kao glavni instrument u kreiranju boljeg standarda i kvalitete života. Nadalje, tema također obuhvaća i prikaz malih i srednjih poduzeća i njihovog utjecaja s ciljem rješavanja nezaposlenosti kao jednog od najvećeg problema današnjice. Na samom kraju prikazuje se trenutno stanje poduzetništva i gospodarstva na konkretnom primjeru Varaždinske županije te se u sklopu toga prikazuje utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva Varaždinske županije kao istraživački dio rada.

Ključne riječi: Poduzetništvo, gospodarstvo, ekonomski razvoj, poduzetnik, inovacije, globalizacija

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Pojmovno određenje poduzetništva	2
2.1. Teorijske odrednice i uloga poduzetništva	2
2.2. Značaj poduzetništva u procesu globalizacije i gospodarskog razvoja.....	5
2.3. Budućnost i različita viđenja poduzetništva	7
3. Pojmovno određenje gospodarskog razvoja	9
3.1. Definiranje pojma gospodarskog razvoja	9
3.2. Odnos gospodarskog rasta i gospodarskog razvoja.....	10
3.3. Važnost inovacija u gospodarskom razvoju	11
4. Povezanost poduzetništva i gospodarskog razvoja	13
5. Značaj poslovanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj.....	15
5.1. Obilježja poduzetništva u Republici Hrvatskoj.....	15
5.2. Definiranje malog i srednjeg poduzetništva	17
5.3. Analiza kretanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj u 2021. godini	18
5.3.1. Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj 2021. godine	18
5.3.2. Stanje sektora malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj 2021. godine.....	19
6. Obilježja gospodarstva Varaždinske županije	23
6.1. Stanje gospodarstva Varaždinske županije.....	23
6.1.1. Broj zaposlenih i nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji.....	23
6.1.2. Prikaz gospodarske strukture i financijskog poslovanja Varaždinske županije.....	24
6.1.3. Plaće u gospodarstvu Varaždinske županije.....	26
7. Utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva Varaždinske županije	28
7.1. Uvod u istraživanje	28
7.2. Pregled literature i hipoteze.....	29
7.3. Metodologija istraživanja i analiza podataka	32
7.4. Rezultati istraživanja i diskusija o rezultatima.....	36
8. Zaključak.....	47
9. Popis Literature.....	48

10. Popis linkova	50
11. Popis slika	51
12. Popis tablica	52
13. Popis grafova	53
14. Popis grafikona	54

1. Uvod

Poduzetništvo predstavlja ključni pokretač razvoja gospodarstva države. Poduzetnici stvaraju nove poslovne ideje, zapošljavaju ljude, proizvode nove proizvode i usluge, pridonose rastu i razvoju gospodarstva i države u cijelosti te povećavaju konkurentnost na domaćem i svjetskom tržištu. S obzirom na to da se poduzetništvo smatra generatorom rasta i razvoja gospodarstva, mnoge države poduzimaju različite mjere i politike kako bi podržale razvoj poduzetništva u svojim zemljama. U tom smislu, važno je istražiti kako poduzetništvo utječe na gospodarstvo države te na koji način države mogu poticati i podržavati poduzetništvo kako bi postigle optimalne rezultate.

U prvom dijelu rada definirano je i analizirano pojmovno određenje poduzetništva i neke od glavnih ideja kako bi bolje razumjeli što je to poduzetništvo. Unutar toga prikazuju se neke od glavnih funkcija poduzetnika, utjecaj poduzetništva na proces globalizacije i neka buduća i različita viđenja poduzetništva u vidu nove ekonomije i sveopćih tehnoloških promjena i razvoja društva. Drugi dio rada bavi se pojmovnim određenjem gospodarskog rasta i razvoja kao jednog od najmoćnijih instrumenata za smanjenje siromaštva i boljitak kvalitete života u zemljama u razvoju. U sklopu istoga ispituje se i povezanost poduzetništva i gospodarskog razvoja, jer neupitna je uloga poduzetništva u kreiranju ekonomskog okruženja s obzirom da je pokretač cjelokupnog ekonomskog sektora, industrija i gospodarstva jedne države. U sljedećem poglavlju kreira se određeni teorijski okvir koji se bavi definiranjem malih i srednjih poduzeća te konkretnom analizom kretanja sektora malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj kao uvod u istraživački dio rada. Također, u ovom radu provedeno je istraživanje koje se fokusira na utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva Varaždinske županije. Varaždinska županija ima dugu povijest poduzetništva te je uz to jedna od najrazvijenijih županija u Hrvatskoj. Unatoč tome, županija se suočava s brojnim izazovima vezanim uz pristupe financiranju, nedostatku radne snage i konkurencije na globalnom tržištu. Stoga je istraživanje važno za donošenje informiranih odluka o politici i gospodarstvu za poticanje razvoja poduzetništva i jačanja konkurentnosti županije.

Cilj ovog istraživanja je analizirati i istražiti kako poduzetništvo utječe na gospodarske varijable u županiji, odnosno postoji li statistička značajna veza između različitih poduzetničkih varijabli i gospodarstva, odnosno gospodarskih varijabli kako bi se potvrdila hipoteza o pozitivnom utjecaju poduzetništva na razvoj gospodarstva. Također, cilj je utvrditi koje su to varijable koje su najviše povezane sa gospodarskim razvojem i na temelju toga dati preporuke za poticanje poduzetništva u Varaždinskoj županiji. Svrha istraživanja je dati korisne informacije za donositelje odluka, poduzetnike i druge zainteresirane strane za provođenje kvalitetnih politika, povećanje društvene odgovornosti te podrška lokalnoj zajednici.

2. Pojmovno određenje poduzetništva

Zbog snažnog utjecaja globalizacije gotovo kompletno društvo prisiljeno je stvarati nove principe i načine poslovanja kako bi se izbjegle potencijalne ekonomske krize i moguće usporavanje gospodarskog razvoja zemlje. Razvoj neke zemlje ponajprije ovisi o nekoliko čimbenika kao što su politika, ekonomski procesi, tehnologija i stupanj razvijenosti tehnologije, a sami razvoj zemlje mora se temeljiti na razvijanju poduzetničke kulture kako bi se stvorila prednost pred drugima.

Iz tog razloga temeljni cilj za uspješan rast i razvoj društva je razvijanje zdravog i pozitivnog stava prema poduzetništvu te razvijanje kompletne poduzetničke kulture. Obrazovanje je temelj iz kojeg proizlaze nove ideje i inovacije te se na taj način stvara poduzetništvo, a poduzetništvo postaje pokretač novih procesa (Sudarić, 2013).

2.1. Teorijske odrednice i uloga poduzetništva

Shane i Venkataraman (2000) poduzetništvo definiraju kao djelatnost koja uključuje brojne aktivnosti poput otkrivanja, procjene i iskorištavanje prilika za uvođenje novih roba i usluga, njihov način organiziranja te isto tako pronalaženje novih tržišta, procesa i sirovina uključujući neke nove napore i procese koji do sada nisu bili prisutni.

Druge definicije često spominju pojam inovacije kao ključnog atributa u poduzetništvu. Tako Schumpeter (1934) poduzetništvo prikazuje iz perspektive inovacija gdje se kombiniranjem kreativnosti i noviteta dolazi do novih rezultata kao što su nove usluge, proizvodi ili unapređenje tvrtke. Iz toga razloga upravo je inovacija čimbenik koji izdvaja poduzetnike i prepoznaje prilike, nove procese i rast u poslovanju i zapošljavanju menadžmenta (Carland i sur., 1984).

„Poduzetnici inoviraju. Inovacija je specifičan instrument poduzetništva. To je čin koji obdaruje resurse novim sposobnostima stvaranja bogatstva. Inovacija, doista, stvara resurs. Ne postoji takva stvar kao što je „resurs“ sve dok čovjek ne nađe svrhu za nešto u prirodi i na taj način to obdaruje ekonomskom vrijednošću. Dotad, svaka biljka je korov, a svaki mineral samo još jedan kamen.“ (Drucker, 2002)

Također, o poduzetništvu se često govori pod pojmovima kao što su čimbenici poduzetništva, poduzetničkim funkcijama, poduzetničkoj inicijativi i poduzetničkom ponašanju te se sve navedeno ujedinjuje pod nazivom poduzetnički „duh“. U poduzetništvu, kako objašnjava Miller (1983) bitan je onaj poduzetnički faktor koji se shvaća kao novi faktor odnosno faktor koji se

razlikuje od klasičnih ideja, a on se mora opravdati kroz ostvareni prihod za poduzetnika. Njegovo promatranje kao poduzetničke funkcije odnosi se na otkrivanje i iskorištavanje prilika. Čimbenik kao što je poduzetničko ponašanje se s druge strane promatra kao ponašanje koje uspijeva kombinirati inovativnost, preuzimanje rizika i proaktivnost. Prema tome, poduzetničko ponašanje definira se kao kombinacija klasične teorije inovativnog poduzetnika, odnosno poduzetnika koji preuzima rizik i poduzetnika koji inicijativom i maštom (kreativnosti) stvara nove ideje i mogućnosti (Schumpeter, 1934).

Upućivanje na poduzetničku inicijativu naglašava razloge ispravnog predviđanja tržišne nesavršenosti ili sposobnost za inovaciju kako bi se stvorila nova kombinacija. Eckhardt i Shane (2003) govore kako poduzetnička inicijativa pokriva koncepte stvaranja, preuzimanja rizika, obnove ili inovacije unutar ili izvan postojeće organizacije, dok poduzetnički duh naglašava istraživanje, potragu i inovaciju za razliku od iskorištavanja poslovnih prilika koje se odnose na menadžere.

Postavljanjem pitanja koje su funkcije poduzetništva ponajprije treba istaknuti tko je zapravo poduzetnik i koje su njegove funkcije. Riječ poduzetnik dolazi od francuske riječi *entre* što znači „između“ i druge francuske riječi *prendre* što u prijevodu znači „uzeti“. Izrazi su se koristili kako bi se opisali ljudi koji su preuzimali rizik između prodavatelja i kupca te isto tako istim tim izrazima opisivali su se ljudi koji poduzimaju određene aktivnosti kao naprimjer pokretanje pothvata (Ribić i Pleše Puljić, 2020).

Najčešće definicija poduzetnika obuhvaća pokretanje novih poslova ili organiziranje i kontroliranje tijeka poslovanja. U svakom slučaju možemo naglasiti kako je poduzetnik inovator odnosno pojedinac koji kreira i razvija nešto jedinstveno. Jedna od glavnih funkcija koju poduzetnik obnaša je reformiranje ili uvođenje nekog novog načina proizvodnje primjenom inovacije, odnosno plasiranje metoda putem novih tehnologija proizvodnje dobara, mogućnost novih izvora nabave ili organiziranje nove industrije (Becker i sur., 2005).

Poduzetništvo čine brojne funkcije koje možemo podijeliti u grupe poslovnih zadataka i aktivnosti koje definiraju svaku organizaciju. Rastom i razvojem poduzetničke djelatnosti kreirale su se mnogobrojne funkcije, no prema Kolakoviću (2006) najvažnije funkcije u suvremenom poduzetništvu su:

- *Strateška i planska funkcija*
- *Organizacijska funkcija*
- *Upravljačka funkcija*
- *Kontrolna funkcija.*

Veličina poduzeća zapravo određuje važnost, uloge i zadaće spomenutih funkcija tako da se svaka od njih razlikuje po određenim parametrima. Isto tako poduzetnik mora posjedovati temeljna znanja i kompetencije kako bih pravilno mogao obavljati određene funkcije.

Strateško poduzetništvo kako objašnjava Kolaković (2006) je pojam koji se koristi kao integracija poduzetničkih akcija traženja poslovnih prilika i strateških akcija iznalaženja i razvoja konkurentskih prednosti. Glavna zadaća strateške funkcije je unaprijediti i povećati efektivnost poduzeća, bilo da se radi o malom ili velikom poduzeću. Strateško poduzetništvo nekad ima i naziv strateški poduzetnički menadžment iz razloga što često postoji dobra veza između poduzetnika i menadžera. U teoriji svi poduzetnici moraju posjedovati vještine menadžera i svi menadžeri moraju posjedovati znanja i vještine poduzetnika kao što su na primjer stvaranje novih poslovnih prilika ili sposobnost preuzimanja rizika (Kolaković, 2006).

Mnogi autori opisuju strateško poduzetništvo putem različitih procesa i zadaća kao i pojedinih faza planiranja razvoja poduzeća. Tako naprimjer Zimmerer i Scarborough (2005) strateško poduzetništvo opisuju kroz proces koji se sastoji od devet koraka, a oni su slijedeći:

- *Razvijanje vizije i pretvorba iste u strateški plan misije poduzeća*
- *Utvrđivanje prednosti poduzeća*
- *Analiza okruženja i utvrđivanje poslovnih prilika, ali i moguće prijetnje*
- *Definiranje ključnih čimbenika za uspjeh poduzeća*
- *Analiziranje konkurencije*
- *Definiranje strateških ciljeva poduzeća*
- *Biranje odgovarajuće poslovne strategije*
- *Realizirati strateške planove u poslovne planove*
- *Uspostavljanje kvalitetnog sustava kontrole poslovanja.*

S obzirom na spomenute faze i procese možemo zaključiti kako je prvi i osnovni korak u strateškom planiranju definiranje strateškog plana misije poduzeća. Dakle on mora jasno dati odgovor na osnovno pitanje: koja je svrha postojanja poduzeća? Plan kao takav mora biti jasno formuliran kako bi bio razumljiv zaposlenicima u poduzeću, ali i svim ostalima s kojima poduzeće posluje (Kolaković, 2006).

Svaka od navedenih funkcija može se podijeliti na određene faze i procese, no vrlo je važno spomenuti da kroz čitavi proces poduzetnik je taj koji kreira i traži prilike te je ujedno i organizator kompletnog procesa.

2.2. Značaj poduzetništva u procesu globalizacije i gospodarskog razvoja

Većina zemalja svijeta ukinule su prepreke u trgovini, kretanju kapitala i ljudi, te su otvorila vrata razmjeni i prihvatila proces liberalizacije. Ekonomije svijeta postaju međusobno povezane, uključuju različite dobavljače, kupce i proizvođače pa čak i različite vlade različitih zemalja. Jačina globalizacije vidljiva je čak i na onim poduzećima koja se prvenstveno orijentiraju na domaće tržište jer iziskuju međunarodnu konkurentnost kako bi osigurala dugoročni opstanak na tržištu (Grgić i sur., 2010).

Pojam globalizacije opisuju različiti autori na različite načine, tako Buitter (2001) opisuje globalizaciju kao mrežu veza i odnosa među zemljama, društvima i organizacijama koji tvore današnji globalni ekonomski sustav. Globalizacija ima svojih prednosti i nedostataka. Prednosti se mogu očitati u povećanju mogućnosti, izbora i slobode, dok su nedostaci vezani uz poduzetništvo ekonomski uvjeti, nerazvijenost, ograničeni izvori energije kao i rast cijena energije i na samom kraju onečišćenje zraka, vode i zemlje (Grgić i sur., 2010).

Povijest pokazuje kako je vrlo teško uspostaviti i održati ravnotežu ključnih čimbenika globalizacije, međutim proces globalizacije svakako uklanja neke tradicionalne poteškoće i donosi jednu novu globalnu promjenu i to u dostupnosti faktora proizvodnje, novi lanci ponude, nove globalne standarde i poslovne jedinice. Autor Dreher (2006) u jednoj od svojih knjiga spominje pojam indeksa globalizacije kojeg je konstruirao Centar za istraživanje konjunktura (KOF) 2002. godine. On obuhvaća ekonomsku, socijalnu i političku dimenziju globalizacije. Svaka od tih dimenzija definira se prema određenim parametrima, tako se naprimjer ekonomska globalizacija definira kao daleki tokovi dobara, kapitala i usluga kao i informacija te opažanja koja prate tržišnu razmjenu (Grgić i sur., 2010). Bez obzira je li riječ o političkoj, ekonomskoj ili društvenoj dimenziji globalizacije rezultat je stvaranje novih načina i principa poslovanja, novih prilika, veza i struktura među globalnim kompanijama. Prema tome i svemu navedenom dolazimo do zaključka da poduzeća moraju usvajati nove politike i prakse kako bi ostvarile i održale konkurentsku poziciju na tržištu. To je prije svega veliki izazov za male i srednje poduzetnike.

Nakon uvodnog osvrt na globalizaciju stvara se pitanje kako to poduzetništvo utječe na razvoj društva? Osim što predstavlja jednu od glavnih ekonomskih, političkih, društvenih i medijskih tema, poduzetništvo se bavi mnogobrojnim znanostima i to najčešće društvenim (ekonomija, psihologija, sociologija i sl.). Poduzetništvo zapravo vuče svoje korijene iz daleke povijesti i to u vrijeme razvoja tržišta u srednjem vijeku gdje se javljaju prvi gradovi, trgovci, poljoprivreda iz kojih su iznjedrili mnogi poduzetnici. Ideje koje tumače suvremenu ekonomiju i moderno

poduzetništvo formirale su se dugo i postupno, a različitost objašnjava povijest u kojima su ljudi djelovali (Buble i Kružić, 2006).

Adam Smith jedan od najznačajnijih predstavnika ekonomije i koncepta ekonomske politike, u poduzetništvu vidi najboljeg pokretača ekonomskog razvitka i blagostanja društva. Isto tako Jean-Baptiste Say francuski ekonomist i poduzetnik ističe tri glavna faktora proizvodnje: rad, kapital i zemlju koji zapravo svojim vlasnicima daju dohotke te ukazuje na dvojnju ulogu poduzetništva u kojoj na jednoj strani poduzetnik ima ulogu kupca dobara i usluga na tržištu, a s druge strane ima funkciju ponuđača i prodavatelja proizvoda i usluga na tržištu (Buble i Kružić, 2006).

Također, Joseph Alois Schumpeter, američki ekonomist predstavlja jednu novu figuru u razvoju ekonomske misli te kreira nove teorije poduzetništva. Prema Schumpeteru (1934) snage koje generiraju privredni razvoj nisu izvanekonomske prirode, već su to inovacije, uvođenje novih kombinacija faktora proizvodnje te je to ujedno i osnovna funkcija svakog poduzetnika. Dakle, ovakvim pristupom Schumpeterov poduzetnik je inovator, osoba koja u poslovnom svijetu uvodi nešto novo, nešto svoje temeljeno na novim tehnologijama i novim organizacijama.

Drucker (2002) govori kako je suština poduzetništva sadržana u kreaciji nove organizacije sposobne da profitno posluje s mogućnošću samoodržavanja. Upravo u ovom kontekstu prema Druckeru (1992) manifestiraju se osnove poduzetničkog ponašanja a to su: traganje za promjenama, reagiranje na promjene i korištenje istih kao povoljnih prilika.

Kada se uzmu u obzir ključni faktori suvremenog poduzetništva, poduzetništvo može biti promatrano kao proces koji naglašava sposobnost i aktivnost korištenja promjena, inovacija i prosudbe, sve unutar okvira novih kombinacija ograničenih proizvodnih faktora. Cilj tog poduhvata je stvaranje i provedba poslovnog pothvata koji će rezultirati profitom, ali i ostvariti i društvene koristi.

Sve navedene odrednice moguće je primijeniti na ukupnu poduzetničku aktivnost i to ne samo u ekonomskoj sferi, već i u sferi izvan biznisa i u područjima u kojima nema profita. Poduzetništvo je dakle rasprostranjeno na području politike putem stvaranja klime koja potiče inovativnost i kreativnost, neprofitne organizacije gdje se postižu socijalni ciljevi, u lokalnom razvoju putem doprinosa javnim i neprofitnim organizacijama, poduzetništvo također omogućuje i nova zapošljavanja, ekspanziju znanja i povećanje kvalitete života, razvoj akademskih zajednica pa na kraju krajeva i razvoj zdravstvene skrbi (Buble i Kružić, 2006).

2.3. Budućnost i različita viđenja poduzetništva

Poduzetništvo i inovativnost često su ključ za rješavanje ekonomskih kriza i padova, a i lijek za borbu protiv siromaštva. Također, poduzetništvo se promatra kao temelj gospodarskog i financijskog bogatstva, ali i kao pokretač cjelokupnog tehnološkog razvoja koji utječe na većinu industrija što dovodi do boljeg životnog standarda i veće zaposlenosti.

Vrlo je teško predvidjeti budućnost samog poduzetništva iako onaj osnovni princip poslovanja ostat će zasigurno isti, a to je kupovina ili prodaja robe s ciljem ostvarenja profita. Ubrzani tehničko-tehnološki napredak i ubrzani razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije otvorili su vrata procesu globalizacije. Kao što je nekad društvo ovisilo o poljoprivredi, energiji i sličnim resursima, danas kompletno društvo počiva na razvoju informacija i tehnološkom razvoju (Kolaković, 2006).

Prema mnogim znanstvenicima i istražiteljima budućnost poduzetništva i izazovi poduzetništva u 21. stoljeću svakako neće biti laki. Prije svega, Buble i Kružić (2006) navode kako će svijet općenito postati sve zagađeniji i naseljeniji, očekuje se također i znatni porast siromaštva, gladi i terorizma, no iza navedenoga stoji i doza optimizma u raznim područjima medicinske znanosti, poljoprivrede i tehnologije. Nadalje, industrijsku masovnu proizvodnju zamijeniti će druge poslovne operacije kroz koje će se fokusirati individualnim zahtjevima potrošača pomoću novih proizvoda i usluga. Spomenuta informacijska tehnologija doprinijet će sve većem razvoju internetske kupovine, gdje se javljaju novi modeli kupnje i prodaje, potrošač može usporediti cijene različitih proizvođača diljem svijeta, dok s druge strane omogućuje malim i velikim poduzetnicima konkuriranje na globalnom tržištu. Samim time, javljaju se neke nove poslovne prilike kao naprimjer spajanje različitih kompanija, konkurenata, razvijanje novih modela umrežavanja poduzeća, virtualna poduzeća, klasteri i slično. U takvom okruženju moderna, mala, fleksibilna i brzo prilagodljiva poduzeća sve više dobivaju na značenju (Kolaković, 2006). U današnje vrijeme svjedočimo svim navedenim predviđanjima koje se očituju u sve bržem razvoju informacijske tehnologije, a samim time i bržim razvojem poduzetništva.

Na temelju navedenih razmatranja javlja se pitanje kako će izgledati poduzetništvo u budućnosti. Brojni autori iznose različita razmišljanja koja u suštini kruže oko istih predviđanja. Poduzetništvo u budućnosti dotaknuti će one mikro elemente koje grade društvo, ali i makro elemente koji su od ključne važnosti. Bilo da se radi o unutarnjim čimbenicima poput menadžmenta ili ljudskog potencijala kako prezentira poslovni magazin Business Week (1999) gdje će se sve više razvijati mala poduzeća bez konkretnog vođe naspram velikih kompanija sa klasičnom piramidalnom strukturom i onih vanjskih čimbenika na koje pojedinac ne može utjecati kao naprimjer vrijeme, okoliš, politika ili stil života. Svaka sfera promijenit će svoj

dosadašnji oblik i princip djelovanja. Tehnologija je dakle omogućila razvoj alata kojim pojedinac širi svoja saznanja i vještine.

Pojavom novih trendova svijet se razvija i raste, sve je teže, ne samo uočiti i predvidjeti promjene, već se s istima i prilagoditi. Na poduzetnicima je velika odgovornost te je potrebno određeno znanje da pravilno reagiraju na nepredvidivu budućnosti na način da dobro procjene trendove te ih iskoriste kao prilike.

Sva prethodna razmatranja vode do pojave pod nazivom "*nova ekonomija*". Nova ekonomija predstavlja osnovni pokretač promjena u poslovanju poduzetnika u novije doba. Ona se zapravo temelji na svim spomenutim promjenama poput povećanja količine znanja i primjenom informacijske i komunikacijske tehnologije u poslovanju. Takav fenomen poput nove ekonomije ima brojne definicije te se promatra na različite načine, no uglavnom odnosi se na reorganizaciju ekonomije s gledišta načina poslovanja (Kolaković, 2006).

Pojam nove ekonomije javlja se zapravo puno prije i to već početkom 20. stoljeća, a odnosilo se na promjene koje su zahvatile ukupno svjetsko gospodarstvo i društvo. Obilježja nove ekonomije očituju se u razvoju informacijske tehnologije i interneta, ubrzavanjem komunikacije kao i brže širenje informacija i znanja, ali i pokretljivost kapitala, roba i usluga. Brojne teorije unutar društvenih znanosti preuzele su ideje nove ekonomije, što je isto tako stvorilo mnogobrojne kritike i revizije (Pavić, 2008).

Bez obzira koliki fokus nove ekonomije bio na tehnološkim promjenama, porastu važnosti informacija i upotrebe kapitala, potrebno je razmotriti i druge trendove unutar same ekonomije. Nadalje, pojavom nove ekonomije stvara se nova perspektiva poduzetništva, gdje se poduzetništvo prestaje povezivati sa poduhvatima koji poduzimaju ljudi s velikom količinom novca. Dakle, vrlo je važno kako se na poduzetništvo počelo promatrati kao motor svih razvitka koji koriste mogućnosti i prilike, inovativne potencijale za povezivanje tržišta, pa na kraju krajeva i mogućnost zapošljavanja određenih skupina stanovništva (Pavić, 2008).

Unatoč novonastalim promjenama poput sveopće informatizacije, elektroničkog poslovanja, računalnog razvoja i slično, postoje dugoročne ekonomske promjene koje imaju veliki utjecaj na promjene u načinu poslovanja. Ključ u razumijevanju nove ekonomije i svih tehnoloških razvoja je u identificiranju i razumijevanju ekonomskih čimbenika koji oblikuju promjene u potražnji za dobrima i uslugama, a oni su: *Porast dohotka i pojava novih proizvoda i usluga, porast vrijednosti vremena, globalizacija, umrežavanje, virtualizacija poslovanja i promjene poimanja pojma radnog mjesta i vremena* (Kolaković, 2006).

3. Pojmovno određenje gospodarskog razvoja

3.1. Definiranje pojma gospodarskog razvoja

Ekonomski, odnosno gospodarski rast jedan je od najmoćnijih instrumenata za smanjenje siromaštva i boljitak kvalitete života u zemljama u razvoju. Ekonomski rast kao takav može stvoriti brojne krugove prosperiteta i mogućnosti pa tako na primjer snažan rast i prilike za zapošljavanje poboljšavaju poticaje za roditelje da ulažu u obrazovanje djece šaljući ih u škole. Rezultat toga može dovesti do pojave rastuće skupine obrazovanih ljudi što bi samim time trebalo stvoriti i snažnu skupinu poduzetnika. Ovo je samo primjer kako snažan gospodarski rast unapređuje ljudski razvoj koji zauzvrat promiče gospodarski razvoj (DFID, Department for International Development, 2008).

Poduzetništvo, odnosno aktivnost pokretanja i vođenja poduzeća, ključni je sastojak za ekonomski rast i razvoj. S obzirom da poduzetnici uvelike doprinose inovacijama, oni su ključni za dinamičan razvoj gospodarstva. Inovativni poduzetnici glavni su akteri procesa razvoja novih proizvoda i usluga, novih tehnologija, industrija i tržišta. Unatoč značajnom doprinosu inovacijama i gospodarskom rastu, poduzetništvo je bilo relativno nedovoljno istraženo i cijenjeno. To je prvenstveno zbog nedostatka informacija, no pojavom GEM istraživanja razvile su se baze podataka te je dostupnost podataka sve veća. Poduzetništvo je teško objasniti kao racionalan pothvat jer većina novih poduzeća propadne u kratkom roku. Postati poduzetnik zahtjeva vjeru i optimizam što je još jedan mogući razlog zašto su ekonomisti zanemarivali poduzetništvo (Kim i sur., 2022).

Prijašnja razmatranja iskazuju poduzetništvo kao proces koji koristi promjene, inovativnost i prosudbu u uvjetima raznih kombinacija ograničenih proizvodnih faktora i kao takav poduhvat rezultira profitom i ostalim društvenim koristima. Prema takvom pristupu poduzetništvu, poduzetnik je osoba koja riskira novac, vrijeme, zdravlje, društveni ugled pa čak ponekad i obiteljske odnose kako bi razvio i osmislio proizvod ili uslugu nudeći svoju inovativnost i kreativnost. Unatoč svim rizicima, poduzetništvo je u stalnom usponu doprinoseći ekonomskom razvoju društva u kojem djeluje i razvoju jedne nove poduzetničke ere (Buble i Kružić 2006). Danas, poduzetništvo nosi jednu posebnu zadaću inovacije koja obnavlja, transformira i potiče razvoj ekonomije diljem svijeta na način da obnavlja i osvježuje ekonomiju, otvara brojna nova radna mjesta i kreira nove poslovne pothvate pružajući im vitalnost, inovativne proizvode i usluge te povećava šanse za opći društveni, kulturni i socijalni napredak (Buble i Kružić, 2006).

U novije se vrijeme analiziraju razlozi koji vode do ponovnog naglaska uloge poduzetništva u globalnoj ekonomiji, odnosno veza suvremenih pristupa poduzetništvu, normi i pravila ekonomskog razvoja. Mnogi autori, istraživači i znanstvenici smještaju poduzetništvo u kontekst društveno-ekonomskog razvoja kao temeljni i glavni akter ukupnog razvoja društva. Osnovni problem svih zemalja današnjice, ponajprije svih onih koji prolaze proces tranzicije i nerazvijenih zemalja je prevladavanje siromaštva unutar društva, koje usporava proces razvoja i napretka ekonomije (Jašarević i Kuka, 2015).

Ispred poduzetništva nalazi se čitavi niz društvenih problema koje treba prije svega brzo i efikasno riješiti, odnosno ponuditi rješenja kako bi se omogućio brzi ekonomski razvoj zemlje. No uz sve navedene probleme, svjetsko poduzetništvo je u konstantnom porastu i usponu, s čime ujedno pridonosi ukupnom razvoju gospodarstva onih zemalja i društava u kojima funkcionira. Zato se unutar takvih zemalja pokreću novi poduzetnički pothvati i pristupi ekonomskom razvoju od kojih ovisi ukupan razvoj i budućnost stanovništva pojedinih zemalja. Ovakav suvremeni pristup poduzetništva ekonomskom razvoju omogućuje prije svega otvaranje i razvijanje malih i srednjih poduzeća te je takav pristup usmjeren i programiran za isto (Jašarević i Kuka, 2015).

Unutar suvremenog pristupa ekonomskom razvoju možemo izdvojiti dvije temeljne i ključne komponente, a to su tehnologija i inovacija. Dakle, nužna pretpostavka za rast i razvoj gospodarstva, za opstanak i prosperitet su tehnološke promjene i inovativnost unutar poduzetništva kao glavnog generator promjena te ono pridonosi većem zapošljavanju, razvoju društva te boljitku kvalitete života.

3.2. Odnos gospodarskog rasta i gospodarskog razvoja

Spomenuto je kako je od glavne važnosti za uspjeh i rast gospodarstva prije svega stvoriti nove dimenzije dobara i usluga i samim time poboljšati kvalitetu života. U kontekstu Hrvatskog rasta i razvoja javlja se problem stvaranja prevelike pozornosti na smanjenje javne potrošnje, povećanja osobne štednje, monetarnih i fiskalnih politika, ali ne postoji rasprava o bitnim elementima kao što su tehnološki napredak, inovacije, kvalitetno obrazovanje i nova otkrića. Samim time usporava se proces gospodarskog razvijanja zbog diskusije kako rasporediti državni proračun i smanjiti isti, umjesto rasprave kako povećati nacionalni dohodak koji će omogućiti veća proračunska sredstva (Ćosić i Fabac, 2001).

Da bi se detaljnije objasnila razlika između ekonomskog razvoja i ekonomskog rasta u početku je nužno spomenuti kako je razvoj puno širi pojam od ekonomskog rasta. Govoreći dakle o razvoju države, postoji namjera da se upravlja društvom vodeći ga prema kvalitetnijem stanju,

a to se može odraziti u boljem životnom standardu ili pojedinca ili društva u cjelini, bolje zdravstvene skrbi ili čak više razine zaposlenosti, odnosno manje razine nezaposlenosti. S druge strane u odnosu na razvitak, ekonomski rast ne može biti održiv na dugoročni period jer određeni napori koji ubrzavaju rast društva bez konkretne političke, kulturne ili administrativne politike rezultiraju promašajem. Kako navodi K. J. Rea (1998), razvoj je potreban uvjet za ekonomski rast, ali je i rast prijeko potreban da bi se ostvario razvoj. Dugoročni gospodarski rast temelji se na tehnološkom razvoju i napretku, razvijanjem novih proizvoda i usluga i svakako uvođenjem mnogobrojnih inovacija.

U kontekstu ekonomskog razvoja i rasta neophodno je spomenuti utjecaj BDP-a. Dakle rast BDP-a samo je jedna od faktora koji je nužan preduvjet ekonomskog razvoja jer nije moguće povećati razinu obrazovanosti, zdravstvenih standarda, životnog standarda ili razvoj infrastrukture ako iza takvih aktivnosti ne stoji ekonomski rast. U ovom slučaju javlja se problem u kojem BDP mjeri prosječan BDP po stanovniku zemlje, ali ne prikazuje informacije kako na primjer zemlje sa istom razinom BDP-a mogu imati različiti broj ljudi koji žive ispod granice siromaštva (Barić i sur., 2016). Bez obzira na manjkavost BDP-a kao pokazatelja razvijenosti svaka diskusija o razvijenosti mora početi analizom stope rasta BDP-a.

Nadalje, na razvoj pojedine države, tehnološki napredak također ima značajan utjecaj. Vrlo je jasno da održivi ekonomski rast može osigurati kontinuirani tehnološki napredak što možemo vidjeti u industrijski razvijenim zemljama poput SAD-a, Njemačke, Japana ili Francuske gdje tehnološki napredak čini oko 50% njihovog gospodarskog rasta (Sarel, 1996). Tehnološki napredak upućuje na dvije temeljne strategije, a to su strategija znanstvenotehnološkog razvoja i strategiji obrazovanja. Uspješnost nacionalnog gospodarstva usko se povezuje sa stupnjem razvijenosti znanosti, raspoloživom tehnologijom i sa kvalitetom ljudskog kapitala te su to ujedno i glavni pokazatelji efikasnosti i proizvodne moći pojedinog gospodarstva.

Mnogi autori stavljaju naglasak na inovacije kao znanje koje je svojevrsno dobro i koje se proizvodi. Definicija inovacija govori kako povećanje proizvodnosti i poboljšanje standarda življenja uvijek dovodi do prednosti u znanju i do poboljšanja u primjeni znanja. (DeLong, 1997).

3.3. Važnost inovacija u gospodarskom razvoju

S obzirom na definiciju inovacije jednako je poznato kako bez uvođenja inovacija ne možemo očekivati veće prihode, bolje poslovanje ili konkurentnost na tržištu. Postoji tvrdnja da je inovativna aktivnost jedina i najvažnija komponenta za dugoročni gospodarski rast. U najosnovnijem smislu postoje samo dva načina za povećanje proizvodnje u gospodarstvu, a

to su: povećanje broja inputa koji ulaze u proizvodni proces ili osmišljavanje novih načina na koj bi smo dobili više outputa iz istog broja inputa.

Važnost proučavanja uloge inovacije postala je jasna kada je Freeman (1982) naveo da je inovacija presudna za održivi gospodarski rast, za poboljšanje kvalitete života, za očuvanje okoliša i za dugoročno očuvanje resursa. Nadalje, naglašava ulogu inovacija u smanjenju siromaštva, odnosno smanjenju masovnog siromaštva na način da proširuje objašnjenje uloge inovacija u poboljšanju životnih uvjeta dodavajući novih vrsta proizvoda i usluga za poboljšanje ukupnog financijskog blagostanja. Dakle, ne radi se samo o već poznatim proizvodima koji se nude na tržištu, nego o onima za koje nikada prije stanovništvo nije čulo. Upravo ti proizvodi rade razliku i omogućuju ljudima da doprinose boljoj kvaliteti života.

Uz inovaciju usko povezujemo i razvoj tehnologije, konkretno tehnološke inovacije o kojoj značajno ovisi ekonomija. Gledajući hrvatsko gospodarstvo, većina industrija bori se sa zaostajanjem tehnologije i samim time otežava prihvaćanje tehnoloških inovacija. S druge strane stvara se razlika u razvijenim zemljama koje imaju fokus na istraživanje i orijentaciju na razvijanje pojedinih tehnologija kao što su razvoj softvera, razvoj komunikacije i biotehnologije. Neke europske zemlje krenule su sa razvojem i kreiranjem mreže tehnoloških parkova već ranijih godina, a kasnije taj koncept širi se i na ostatak zemlje (OECD, 1997).

Također, u razvijenim zemljama koristi se sve više pojam "klaster pristup". Takav pristup stvara interakcije između određenih tipova poduzeća i industrija, a obuhvaćaju razne tehnologije, znanja i vještine te odnose dobavljača i proizvođača. Klasteri imaju značajnu ulogu u današnjoj ekonomiji te postaju konkretno područje izučavanja. Brojna istraživanja pokazuju kako unutar ekonomske politike veliku ulogu imaju porezne inicijative, nadalje, javne institucije, infrastrukture za visoke tehnologije, vješta i obrazovana radna snaga te na kraju blizina dobavljača i tržišta. Iz tog razloga ekonomska politika mora dovesti hrvatsko gospodarstvo u situaciju da kreira i prihvaća potrebne tehnološke inovacije. Glavnu zadaću imaju prema mnogima državne institucije kako bi društvena infrastruktura, a i tehnološka, kvalitetnije i kompletnije djelovale na ekonomski razvoj. Glavna takva institucija koja je zamišljena da bude krovna u vezi stvaranja infrastruktura je Poslovno-inovacijski centar Hrvatske BICRO. Preduvjet za prihvaćanje inovacija su svakako sposobnost pronalaženja i prepoznavanja informacija te mogućnost pristupa mrežama znanstvenika i istraživača. Iz tog razloga mora se poticati na sve veći broj zajedničkih radova stručnjaka, edukacija i diskusija različitih profila (Ćosić, 2001).

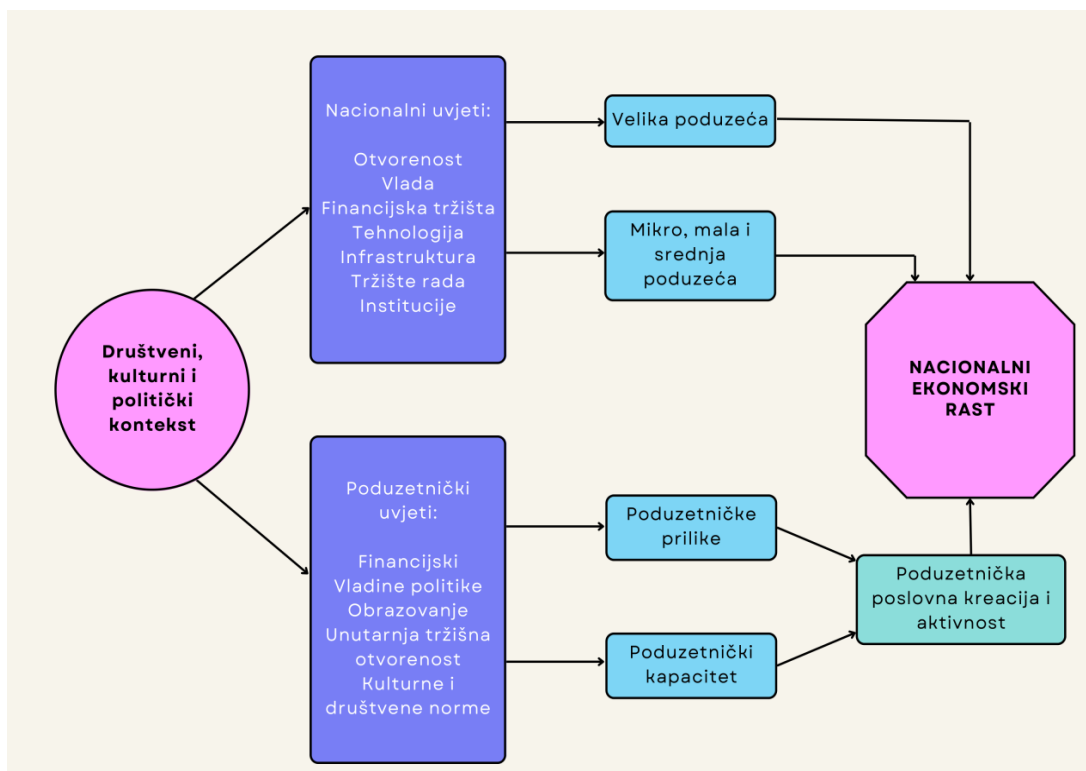
4. Povezanost poduzetništva i gospodarskog razvoja

Neupitna je uloga poduzetništva u kreiranju ekonomskog okruženja s obzirom da je pokretač cjelokupnog ekonomskog sektora, industrija i gospodarstva jedne države. Ovisno o gledištu, poduzetništvo se može promatrati kao utjecaj na razinu zaposlenosti, tehnološkog napretka zemlje i općenito razvoja zemlje ili pojedinih zatvorenih sektora pa možemo reći da je to makroekonomsko gledište ili pak možemo promatrati poduzetništvo s mikroekonomskog motrišta gdje se promatra poduzetnička aktivnost (otvaranje novih poduzeća), stvaranje novih proizvoda ili usluga i otkrivanje novih tržišta.

Brojne definicije poduzetništva upućuju kako je poduzetništvo ključ ekonomskog prosperiteta. Postoje također brojni čimbenici koji mogu negativno utjecati na poduzetničku aktivnost te stvarati određene prepreke kao naprimjer nepovoljna institucionalna infrastruktura, nedostatak obrazovanja, loš porezni sustav i slično. Prema tome postoje dva različita kanala kroz koje državna politika utječe na poduzetničku aktivnost. Prvi je utjecaj na količinu inputa u procese i to podrazumijeva obrazovanje, porezne olakšice i slično, a drugi je kanal utjecaja koji određuje „pravila igre pod kojima se zbiva poduzetnički proces“ (Grgić i sur., 2010).

Vrlo je bitno spomenuti kako rast malih inovativnih poduzeća vodi bržem transferu znanja, razvoju i boljemu životnom standardu. Ona su brža, efikasnija, produktivnija, fleksibilnija i najvažnije, lakše se prilagođavaju promjenama. Novije studije pokušale su istražiti utjecaj poduzetništva na ekonomski rast. Neke su od njih uzimale mjere poduzetničke aktivnosti kao relativan udio u ukupnoj ekonomskoj aktivnosti zemlje, dok su druge uzimale podatke o broju zaposlenih ili broju poduzeća koja posluju na domaćem tržištu. Wong (2005) govori kako utjecaj na objašnjenje rasta stope BDP-a imaju samo one poduzetničke aktivnosti s visokim potencijalom rasta te je utvrđena pozitivna veza o ekonomskom rastu.

Godine 1999. London Business School i Babson College pokrenuli su razvojni program pod nazivom GEM – Global Entrepreneurship Monitor. GEM je zapravo jedno od najopsežnijih istraživanja o povezanosti poduzetništva i ekonomskog rasta u novije vrijeme. Prema GEM-u nacionalni ekonomski rast i ukupna razina ekonomskih aktivnosti povezani su s aktivnostima novoosnovanih i manjih poduzeća, kao i s aktivnostima već dobro utemeljenih poduzeća (Grgići sur., 2010).

Slika 1. Izrada autora, povezanost poduzetništva i gospodarskog razvoja, izvor: (Global Entrepreneurship Monitor, 2008.).

GEM je uglavnom usmjeren na proučavanje ranih faza poduzetništva. Slika 1. prikazuje na koji način poduzetništvo ima ulogu u ostvarivanju nacionalnog ekonomskog rasta. Ekonomski rast je pod utjecajem različitih mehanizma, a razlikujemo ih od onog koji generira već utemeljena poduzeća i onog koji generira poduzetništvo. Nacionalni uvjeti, poticaji usmjereni na razvoj poduzetništva kao i poticaji za rast efikasnosti, čine temelj za rast poduzeća ili razvoj poduzetništva što u bilo kojem slučaju doprinosi razvoju ekonomije jedne države. Isto tako, razni stavovi i percepcije zajedno sa poduzetničkim aktivnostima mogu znatno utjecati na strani ponude i potražnje a grupiramo ih u komponente poduzetništva (Grgić i sur.,2010).

S obzirom da postoji dokazana veza, možemo reći kako poduzetničke aktivnosti i ekonomski rast kreiraju brojne politike i programe sa svrhom stvaranja poduzetničke ekonomije i brojne poticaje za razvoj poduzetništva. Sve veći broj malih i srednjih poduzeća i sve veći outsourcing od strane velikih tvrtki reakcija su na još veću ovisnost o fleksibilnosti i znanju kao faktorima proizvodnje. Čini se da su manji subjekti prikladniji za suočavanje s uvjetima povećane globalizacije budući da pokazuju veću fleksibilnost i sklonost inovacijama te su sredstvo za kanaliziranje poduzetničkih ambicija i pojedinaca. Sve veća važnost poduzetništva kao rezultat razvoja najbolje je izražena riječima Michaela Portera: *“Invencija i poduzetništvo su srce nacionalne prednosti”* (Porter, 1990).

5. Značaj poslovanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj

5.1. Obilježja poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Prema ranijim istraživanjima Hrvatska trenutno još uvijek djeluje ograničavajuće. Index NECI (National Entrepreneurship Context Index) koji služi kako bi se rangirala snaga nacionalnog poduzetničkog okvira, stavlja Hrvatsku na posljednje mjesto na tablici. Radi usporedbe, NECI index u Hrvatskoj iznosi 3,9 u 2021. godini te se Hrvatska nalazi na začelju, dok Nizozemska koja se nalazi na prvom mjestu i predstavlja respektivnu poduzetničku okolinu ima NECI index 6,3. Nadalje, postoje i dvije komponente koje djeluju stimulirajuće, a to su raspoloživost i kvaliteta fizičke infrastrukture (telekomunikacija i prometna infrastruktura) te dinamika domaćeg tržišta (Singer i sur., 2021).

Također, vezano uz poduzetničke aktivnosti i prilike, prema GEM istraživanju iz 2021. godine Hrvatska bilježi rast na 58,3%. Godina 2020. početak je pandemijskog razdoblja, no zapravo nije uvelike utjecalo na promjene o percepciji za pokretanje poslovnog pothvata niti na bilo kakve poduzetničke namjere. Pozitivna stvar je da se Hrvatska nalazi iznad prosjeka EU kada govorimo o uočenim prilikama, uvjerenosti i namjerama u okviru pokretanja poduzetničkih pothvata. Unutar društvenog okvira Hrvatska se nalazi ispod prosjeka gledajući sve zemlje EU koje su sudjelovale u GEM istraživanju. Čak 60% ispitanika slaže se da je poduzetništvo, odnosno poduzetnik dobar izbor karijere, što zapravo govori i činjenica da je Hrvatska na samom vrhu EU zemalja u pokretanju vlastitog pothvata. S druge strane, ovakav pozitivan stav i pristup poduzetništvu narušen je niskom percepcijom o statusu poduzetnika u društvu. 2021. godine Hrvatska je na začelju prema GEM istraživanju koje se odnosi na status uspješnih poduzetnika u društvu (Singer i sur, 2021).

Istraživanje obuhvaća i mjerenje poduzetničke aktivnosti, odnosno u ovom slučaju poduzetničku aktivnost Hrvatske, putem TEA indeksa (Total Entrepreneurial Activity Index). Spomenuti indeks zapravo pokazuje postotak odraslog stanovništva do 64 godine starosti koji je aktivno angažiran u pokretanju poduzetničkog pothvata ili već upravlja postojećim pothvatom ne starijim od 42 mjeseca. Hrvatska se u tom slučaju nalazi u prosjeku zemalja EU i to sa indexom od 12,4% novih poslovnih pothvata u 2021. godini. Rezultati navedenog indexa kriju se iza stabilnih, ali različitih kretanja promjena (Singer i sur., 2021).

Istraživanje također pokazuje kretanja poduzetničke strukture, odnosno vitalnost ulaska i izlaska iz poduzetničke aktivnosti. Najčešći razlozi ulaska su već spomenuti, no izlazak iz poduzetničke aktivnosti ovisi o više čimbenika. Neprofitabilnost je najčešći uzrok izlaska iz

aktivnosti i to brojčano 20,5% u odnosu na sve ostale razloge izlaska. Nadalje, drugi najčešći razlog je uočavanje nove poslovne prilike te se Hrvatska nalazi iznad prosjeka EU zemalja koje su sudjelovale u GEM istraživanju. Ostali razlozi kriju se u birokraciji, poreznim opterećenjima, motivacijskom indeksu koji upozorava na ulaske u poduzetničke aktivnosti zbog nužde iza koje ne stoji dobra priprema i informiranost, administrativne prepreke i slično. Obilježje koje možemo reći krase Hrvatsku je svakako poduzetnička aktivnost zaposlenika. Odnosi se na aktivnost na razvoju novih proizvoda ili usluga, pokretanja novih poslovnih jedinica za poslodavca i slično. Hrvatska je na samom vrhu ljestvica istraživanja te je značajno iznad prosjeka. Hrvatska sa svojih 9,44% zaposlenika koji imaju poduzetničku aktivnost unutar poduzeća je iznad prosjeka EU zemalja sa 5,3% te je uvijek među prvih pet zemalja EU. Takva aktivnost donosi razvoju i rastu mikro, malih i srednjih poduzeća, boljoj konkurenciji na tržištu te isto tako predstavlja stabilno područje Hrvatske a može se odraziti i na područje inovacija, obrazovanja ili medija na koje trenutno nitko ne vodi računa. Sva navedena obilježja poduzetništva proizlaze iz GEM istraživanja koje je najveće svjetsko istraživanje poduzetničke aktivnosti. Ovakvo istraživanje omogućuje razne međunarodne usporedbe s obzirom na različite kriterije (Singer i sur., 2021).

U sklopu ove točke obuhvatit će se strategija razvoja poduzetništva. U Republici Hrvatskoj formirana je strategija razvoja poduzetništva u razdoblju od 2013. do 2020. godine s ciljem razvoja i rasta poduzetničke kulture kao i unapređenja i jačanja poduzetničke aktivnosti. Ono što se zapravo želi ostvariti može se opisati kao *„konkurentno i ravnomjerno razvijeno malo gospodarstvo Hrvatske, koje se temelji na rastućem broju uspješnih poslovnih subjekata, kontinuiranom povećanju izvoza, visokom stupnju inovacija, kvalitetno obrazovanom, fleksibilnom menadžmentu, inovativnom proizvodnom procesu, povoljnom poslovnom okruženju i olakšanom pristupu financijskim i ostalim instrumentima kako bi se održale povoljne stope rasta te dostigli najviši EU standardi“* (Ministarstvo poduzetništva i obrta, 2015).

Kako bi se stvarno realizirali navedeni ciljevi potrebno je usmjeriti napore na konkretna područja gospodarstva. Na primjer, Hrvatska kao zemlja s malim domaćim tržištem treba usmjeriti aktivnosti na povećanje izvoza kako bi se smanjio deficit trgovinske bilance unutar malog gospodarstva. Činjenica je da subjekti malog gospodarstva ulažu vrlo malo novaca u razvoj i istraživanje inovacija, što je preduvjet za razvoj globalnog tržišta i visokotehnološkog razvoja proizvoda, dodane vrijednosti i znanjem u određenim djelatnostima. Također, ovom strategijom želi se promijeniti postotak osoba koje se nakon srednjoškolskog obrazovanja prestaju školovati. Hrvatska je u tom pogledu dosta nisko ispod prosjeka ostalih zemalja EU (Ministarstvo poduzetništva i obrta, 2015).

Strategija razvoja poduzetništva odgovor je na opće ciljeve, a realizacija općeg cilja bit će potpomognuta sljedećim mjerama: poboljšanje ekonomske uspješnosti koja će se očitati iz višeg stupnja inovacija, rastom izvoza, razvojem povezanosti i daljnjih razvoja poslovnih mreža, zatim mjera poboljšanog pristupa financiranja, bolja promocija poduzetništva, jačanje institucija koje pružaju potporu poduzetnicima. Na taj način doprinjet će se ravnomjernijem i uravnoteženom razvoju svih Hrvatskih regija, poboljšanju poduzetničkih vještina putem sustava obrazovanja i stalnih edukacija te na samom kraju poboljšane poslovnog okruženja (Ministarstvo poduzetništva i obrta, 2015).

5.2. Definiranje malog i srednjeg poduzetništva

U današnje vrijeme poduzetništvo igra veliku ulogu s obzirom na uvjete konstantnih globalnih promjena i sve jačih konkurentskih pritisaka. Poduzetništvo kao takvo, mora postojati kao izvor radnih mjesta i osigurati blagostanje društvu i cjelokupnoj regiji. Godine 2000. Europska je unija naglasila tu važnost te je stavila poduzetništvo u središte Lisabonske strategije rasta i zapošljavanja. Samim time, plasirane su mnogobrojne strategije u koje se ubraja i program, odnosno Akt o poticanju malog i srednjeg poduzetništva sa naglaskom na stvaranje povoljnog okruženja za poduzetništvo na način da se u društvu prepozna i prizna važnost istog (Grgić i Bilas, 2010).

Postavlja se pitanje, kako definirati i koji su kriteriji za određivanje malih i srednjih poduzeća? Prema uputama Europske komisije (2020), dva kriterija moraju biti zadovoljena kako bi određeno poduzeće zaista spadalo u kategoriju MSP-a, i to na sljedeći način:

- **SREDNJA PODUZEĆA – broj zaposlenih 50-249, godišnji promet iskazan u milijunima EUR mora biti manji ili jednak 50 milijuna EUR, i/ili godišnja bilanca u vrijednosti manjoj od 43 milijuna EUR**
- **MALA PODUZEĆA – broj zaposlenih 10-49, godišnji promet iskazan u milijunima EUR mora biti manji ili jednak 10 milijuna EUR, i/ili godišnja bilanca u vrijednosti manjoj od 10 milijuna EUR**
- **MIKRO PODUZEĆA – broj zaposlenih manji od 10, godišnji promet iskazan u milijunima EUR mora biti manji ili jednak 2 milijuna EUR, i/ili godišnja bilanca u vrijednosti manjoj od 2 milijuna EUR**

Navedeni kriteriji proizašli su iz potrebe za poboljšanom definicijom MSP-a zbog analize gospodarskih kretanja unutar Europske Unije nakon 1996. godine gdje se javljaju poteškoće u poslovanju MSP-a. Svrha definicije je zapravo jasno prikazati razliku između MSP-a na način da se pojasni za koga i kako su usmjerena navedena pravila, kako definirati poduzeće prema kategorijama, jasno odrediti prihvatljive korisnike državnih potpora i slično (Europska komisija, 2020).

MSP izvor je dinamike hrvatskog gospodarstva pa je tako najperspektivniji dio gospodarstva Republike Hrvatske. Upravo taj najperspektivniji dio gospodarstva otvara većinu radnih mjesta, ima sposobnost prilagođavanja i brzog odgovora na kompletne promjene na tržištu kao i gospodarske prilike. Finalni cilj je kreiranje međunarodno najusmjerenijeg sektora i stvaranje najdinamičnijeg gospodarstva pa su stoga mala i srednja poduzeća temelj za tu istu realizaciju. Još jedna vrlo bitna stavka je da su mala i srednja poduzeća okvir za realizaciju privatnih poduzetničkih inicijativa te su tvornica za inovacije koje čine osnovu socijalne uključenosti u širem smislu (Bistričić, 2011).

Prije konkretne analize malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, u nastavku teksta nalaze se glavna obilježja sektora malog poduzetništva u Republici Hrvatskoj. Brojni su problemi koji opterećuju sektor malog poduzetništva a osnovni problem je konstantni deficit obrazovanih programa za poduzetništva uz koje se veže nekoordinirajuća Vladina politika stvaranja stimulirajućeg okruženja za poduzetništvo. Nadalje, problem se javlja i u administrativnim preprekama u većini faza samog životnog vijeka poduzeća te nerazvijeno financijsko tržište za zadovoljavanje potreba malih i srednjih poduzeća.

5.3. Analiza kretanja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj u 2021. godini

5.3.1. Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj 2021. godine

Osnovni cilj izvješća je kreiranje baze podataka koja bi omogućila uvid široj javnosti i medijima u trenutno stanje sektora malih i srednjih poduzeća, ali i trendove, nove politike i obrasce promjena u sektoru malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj. Također, važno je napomenuti da izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj prikazuje stanja sektora u 2020. godini i 2021. godini koje su obilježene globalnom zdravstvenom krizom uzrokovanom pandemijom COVID-19 što se odrazilo na brojne ekonomske i društvene promjene u svijetu pa tako i u Hrvatskoj. Promjene u navedenom periodu obuhvaćaju obustavu rada pojedinih poduzeća i

djelatnosti, ograničavanja kretanja ljudi pa samim time i zabrane održavanja javnih događanja, a na to se nadovezuje i smanjenje ekonomske aktivnosti kao i pad prodaje u poduzećima koja su bila izložena navedenim mjerama (Alpeza i sur., 2020).

5.3.2. Stanje sektora malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj 2021. godine

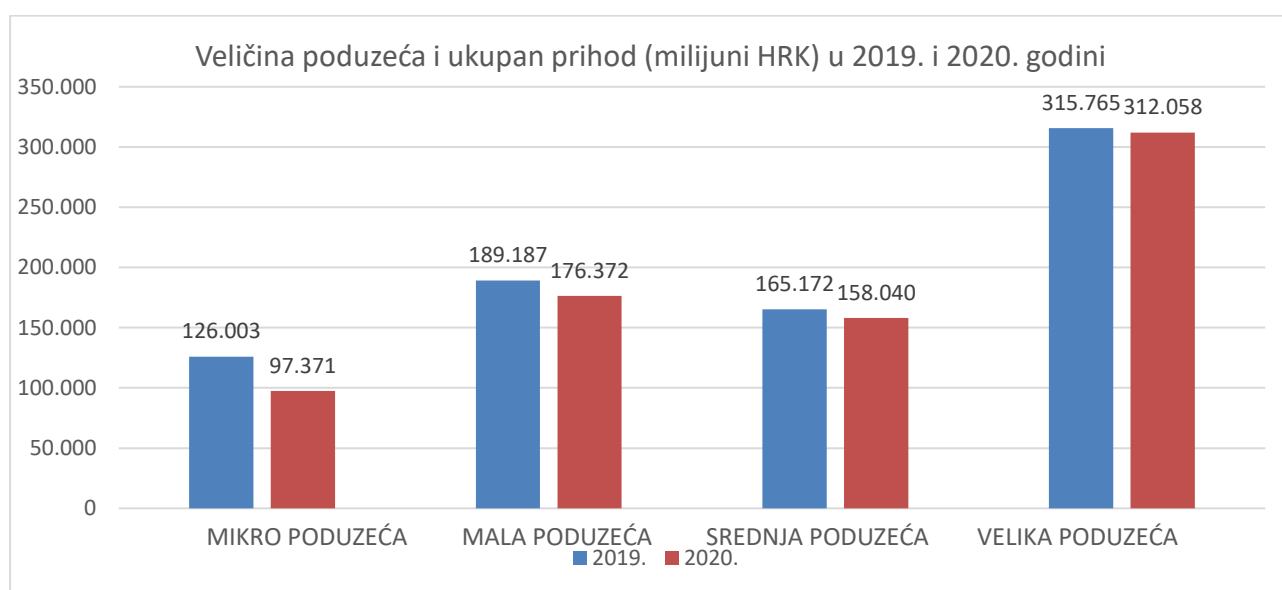
U proteklim godinama, točnije zadnjem petogodišnjem razdoblju, broj poduzeća povećao se za 21%. Zbog činjenice da je u 2020. godini poslovalo 140.000 poduzeća, sektor malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj ima najveći udio u ukupnom broju poduzeća i to u postotku od 99,7%. Tablica 1. prikazuje strukturu poduzeća s obzirom na veličinu od 2016. godine do 2020. godine. Na temelju tablice može se vidjeti udio ukupnog broja poduzeća u postotku od 99,7% sektora malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj, a isto tako prikazano je da usprkos značajnim promjenama u uvjetima poslovanja kao posljedicama pandemije, ukupan broj poduzeća raste. Tako je u 2020. godini vidljiv porast od 2.749 poduzeća u odnosu na 2019. godinu što predstavlja rast od nešto više od 2%.

Tablica 1. Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2016. do 2020. godine, izrada autora, izvor: FINA (2021). *Analiza financijskih rezultata poduzetnika RH 2016.-2020. godine*

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
<i>Sektor malih i srednjih poduzeća</i>	114.156,00	119.752,00	130.757,00	135.890,00	138.618,00
<i>Mikro poduzeća</i>	102.764,00	107.635,00	117.942,00	122.403,00	124.348,00
<i>Mala poduzeća</i>	10.045,00	10.717,00	11.317,00	11.962,00	12.638,00
<i>Srednja poduzeća</i>	1.347,00	1.400,00	1.498,00	1.525,00	1.632,00
<i>Velika poduzeća</i>	327,00	329,00	360,00	370,00	391,00
<i>Ukupno</i>	114.483,00	120.081,00	131.117,00	136.260,00	139.009,00

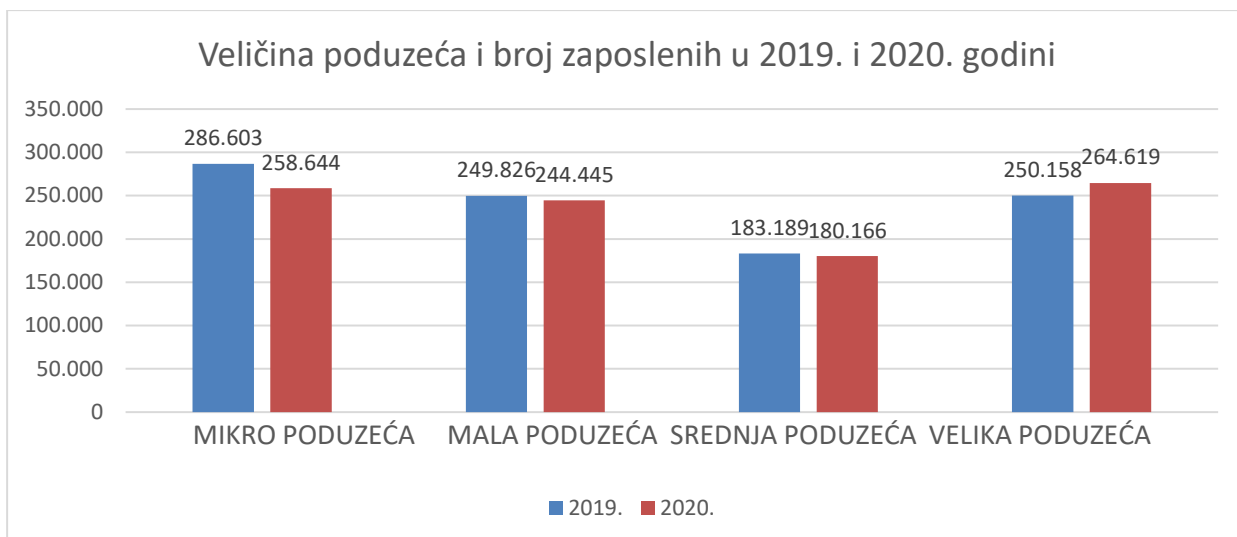
Analizom je utvrđeno kako su unutar 2020. godine u svim djelatnostima mikro poduzeća imala najveći udio od čak 70%, dok je od ukupnog broja poduzeća njih 20% poslovalo u djelatnostima trgovine na veliko i na malo te 16% u stručnim, administrativnim i tehničkim djelatnostima i 12% u građevinarstvu. U toj istoj godini najveći udio u ukupnom broju poduzeća na razini Hrvatske imao je Grad Zagreb u postotku od 33%.

Zbog snažnog utjecaja pandemije COVID-19 ukupni prihodi smanjuju se u svim kategorijama poslovnih subjekata. Najizraženije smanjenje bilježe mikro poduzeća od 23%, dok su najmanja kod velikih poduzeća gdje se prihodi smanjuju za svega 1,2%. Unutar malih i srednjih poduzeća prihodi su se smanjili u odnosu na 2019. godinu za ukupno 11% što je i vidljivo na grafikonu 1.

Grafikon 1. Veličina poduzeća i ukupan prihod (milijuni HRK) u 2019. i 2020. godini, izrada autora, izvor: FINA (2020)., (2021).

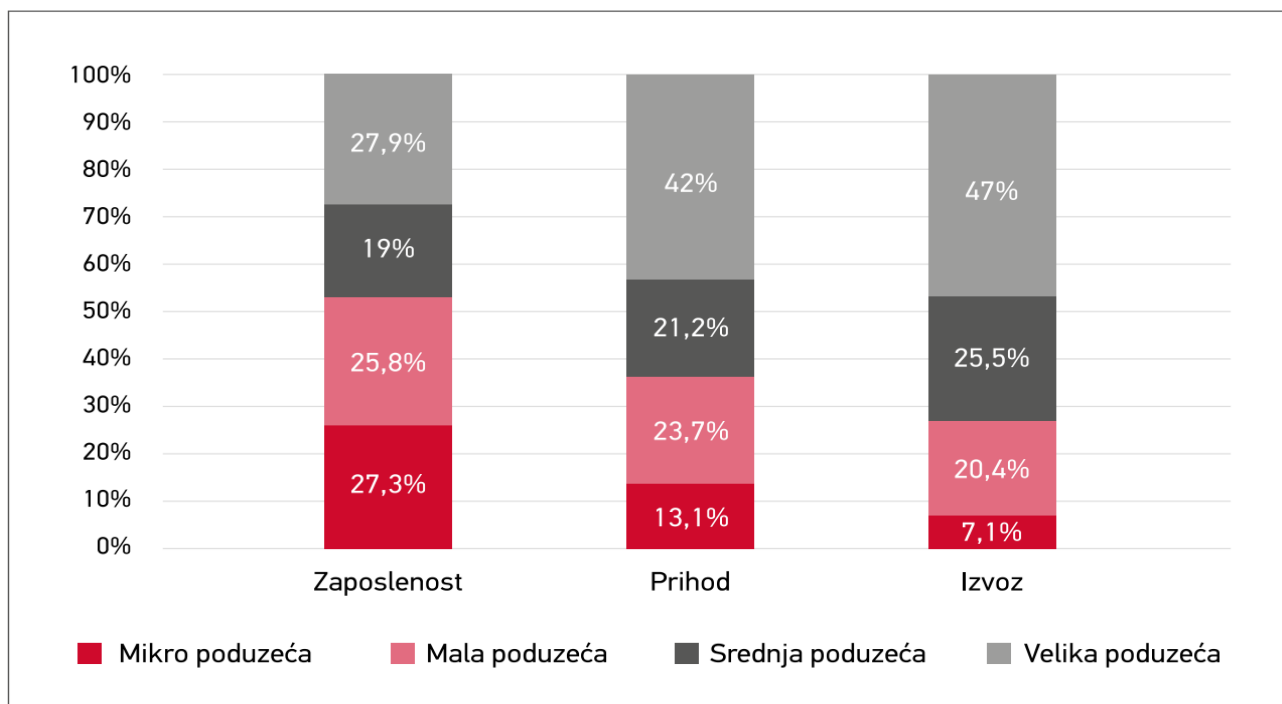
Upravo zbog navedenog smanjenja prihoda uzrokovanog pandemijom, 2020. godine dolazi i do pada broja zaposlenih unutar sektora malih i srednjih poduzeća za 5% naspram 2019. godine što je vidljivo i u grafikonu 2.

Grafikon 2. Veličina poduzeća i broj zaposlenih u 2019. i 2020. godini, izrada autora, izvor: FINA (2020)

Iz grafikona je vidljivo kako najveći pad prihoda imaju mikro poduzeća, a samim time to je popraćeno i najvećim brojem izgubljenih radnih mjesta (oko 28.000). Mala i srednja poduzeća zajedno gube oko 8.400 radnih mjesta dok se u velikim poduzećima otvaraju gotovo 14.500 novih radnih mjesta bez obzira na to što je prihod pao za malih 1,1%. Otvaranjem novih radnih mjesta amortizira se ukupan pad zaposlenosti u 2020. godine u odnosu na 2019. godine koji iznosi 2,2%, odnosno skoro 22.000 radnih mjesta. (Alpeza i sur., 2020).

Na temelju svih navedenih podataka može se zaključiti kako je pandemija COVID-19 uvelike utjecala na smanjenje zaposlenosti i to konkretno za 5,1%, odnosno kako je unutar sektora malih i srednjih poduzeća u 2020. godini bilo 36.363 manje radnih mjesta nego u odnosu na 2019. godine. U 2020. godini ostvaren je prihod na razini sektora 10% manje nego što je to bilo 2019. godine, a u brojkama to iznosi čak 48,6 milijardi kuna manje.

Grafikon 3. Ukupna zaposlenost, prihod i izvoz prema veličini poduzeća u 2020. godini, izvor: FINA (2021). *Financijski rezultati poduzetnika u 2020. godini razvrstani po veličini*

Prema izvješću o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj (2021.) sektor malih i srednjih poduzeća u 2020. godini zapošljavao je 72,1% ukupnog broja zaposlenih te ostvario 58% ukupnog prihoda i 53% ukupnog izvoza realiziranog na razini Hrvatske. Za razliku od 2020. godine, u 2019. godini sektor malih i srednjih poduzeća zapošljavao je 74,3% zaposlenika, imao je 60,3% udjela u ukupnim prihodima i 53% udjela u izvozu. Iz svega navedenoga zanimljivo je kako je pandemija znatno utjecala na smanjenje i pad uloge sektora malih i srednjih poduzeća na razini stvaranja ukupnog prihoda i zaposlenosti, ali je zato udio izvoza u Hrvatskoj povećan.

6. Obilježja gospodarstva Varaždinske županije

6.1. Stanje gospodarstva Varaždinske županije

U nastavku teksta prikazuje se stanje gospodarstva Varaždinske županije za 2019. godinu i za 2020. godinu te njihova usporedba. Razdoblje koje se prikazuje obilježeno je globalnom pandemijom COVID-19, a podaci koji se prikazuju obuhvaćaju kretanje stanovništva odnosno zaposlenost i nezaposlenost osoba u Varaždinskoj županiji, prikazuje se gospodarska struktura i financijsko poslovanje, plaće u gospodarstvu Varaždinske županije, kretanja broja obrtnika unutar županije te na samom kraju prikazuju se pokazatelji uspješnosti poslovanja poduzeća Varaždinske županije. Svi podaci preuzeti su sa službenih stranica Državnog zavoda za statistiku (DZS) i Financijske agencije (FINE).

6.1.1. Broj zaposlenih i nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji

U 2019. godini prema podacima objavljenih od strane Financijske agencije (FINA) u Varaždinskoj županiji sjedište je imalo 4.150 poduzetnika a unutar toga 43.696 zaposlenih što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje za 1.542 zaposlenih ili 3,7%. Također, ostvareno je i 6,4% više prihoda u odnosu na 2018. godinu, a oni iznose 27,9 milijardi kuna 2019. godine. Rashodi za 2019. godinu čine 26,6 milijardi kuna što je za 5,2% više u odnosu na prošlu godinu. Samim time vidljiva je dobit od 1,1 milijarde kuna što je skoro 50% više nego 2018. godine. Prema postocima najveći udio zaposlenih ima prerađivačka industrija od 51,1% što je i najveći postotak i u prošlim godinama, dok odmah iza nje slijedi trgovina na veliko i malo sa 11,9% zaposlenih.

Vrlo je važno napomenuti kako Varaždinska županija u pandemijskim uvjetima ima jednu od najnižih stopa nezaposlenosti te se nalazi odmah iza grada Zagreba, točnije 2019. godine Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) upisuje mjesečno u prosjeku 2.542 nezaposlene osobe što je manje u odnosu na 2018. godinu. Uspoređujući stopu nezaposlenosti između 2019. i 2020. godine, primjećuje se porast stope nezaposlenosti u 2020. godini. Naime, stopa nezaposlenosti u Varaždinskoj županiji povećala se s 3,7 % u 2019. godini na 4,5 % u 2020. godini, što predstavlja povećanje od 613 nezaposlenih osoba (Varaždinska županija, 2020).

Tablica 2. Stopa nezaposlenosti po županijama, izrada autora, izvor: HZZ, 2020.

ŽUPANIJA	2019.	2020.	RANG
<i>Grad Zagreb</i>	3,2	4,0	1.
<i>Varaždinska županije</i>	3,7	4,5	2.
<i>Istarska županija</i>	2,9	5,7	3.
<i>Međimurska županija</i>	4,7	5,8	4.
<i>Koprivničko-križevačka županija</i>	4,6	5,9	5.
<i>Krapinsko-zagorska županija</i>	5,5	6,4	6.
<i>Primorsko-goranska županija</i>	4,5	6,8	7.
<i>Zagrebačka županija</i>	6,1	7,4	8.
<i>Zadarska županija</i>	4,8	7,7	9.
<i>Karlovačka županija</i>	7,9	9,5	10.

6.1.2. Prikaz gospodarske strukture i financijskog poslovanja

Varaždinske županije

Spomenuto je kako su poduzetnici Varaždinske županije ostvarili dobit u iznosu od 1,1 milijarde kuna u 2019. godini, što je za skoro 50% više od prethodne godine. Unutar promatrane 2019. godine nije došlo do velikih promjena udjela pojedinih djelatnosti u gospodarskoj strukturi naspram 2018. godine, pa je tako najveći udio prihoda ostvarila prerađivačka industrija od 51,3%.

Prema tablici 3. daleko najveći prihod u 2019. godini ostvaruju poduzeća odnosno poduzetnici unutar djelatnosti prerađivačkih industrija u kojima je zaposleno 22.335 osoba. Navedeni prihodi iznose 14,3 milijarde kuna što je ujedno i polovica ukupnog prihoda Varaždinske županije. Odmah iza prerađivačke industrije slijede djelatnosti poput trgovine na veliko i malo koje ostvaruju prihod od 5,2 milijardi kuna. Najniži prihod bilježi djelatnost javne uprave i obrane u kojoj je također i najmanji broj poduzeća.

Tablica 3. Broj poduzetnika i zaposlenih, ukupan prihod i dobit ili gubitak razdoblja poduzetnika sa sjedištem u Varaždinskoj županiji po područjima djelatnosti u 2019. godini (iznosi u tisućama kuna), izvor: FINA, *Registar godišnjih financijskih izvještaja*

Opis djelatnosti	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi	Dobit ili gubitak razdoblja
<i>Subjekti (fizičke osobe) bez djelatnosti</i>	5	2	4.136	1.424
<i>Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo</i>	106	1.801	1.675.591	29.275
<i>Rudarstvo i vađenje</i>	12	214	141.219	14.207
<i>Prerađivačka industrija</i>	679	22.335	14.282.207	555.846
<i>Opskrba elekt. energ. plin. parom i klimatizacija</i>	53	158	395.721	12.117
<i>Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda</i>	26	909	391.477	10.403
<i>Građevinarstvo</i>	578	4.365	2.036.889	103.043
<i>Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla</i>	896	5.187	5.206.469	177.536
<i>Prijevoz i skladištenje</i>	262	2.857	1.667.536	45.853
<i>Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane</i>	221	1.124	243.407	-808
<i>Informacije i komunikacije</i>	201	891	401.564	38.666
<i>Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja</i>	23	72	25.046	-10.732
<i>Poslovanje nekretninama</i>	111	201	202.699	5.853
<i>Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti</i>	560	1.478	694.202	51.599
<i>Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti</i>	108	717	215.513	5.349
<i>Javna uprava i obrana; obvezno soc. osigur.</i>	2	6	2.004	253
<i>Obrazovanje</i>	73	476	74.926	4.586
<i>Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi</i>	54	564	119.674	8.123
<i>Umjetnost, zabava i rekreacija</i>	38	62	16.803	345
<i>Ostale uslužne djelatnosti</i>	142	277	64.527	-28
UKUPNO SVE DJELATNOSTI	4.150	43.696	27.861.609	1.052.909

Tablica 4. Broj zaposlenih, ukupni prihodi i rashodi te neto poslovni rezultat prema veličini poduzeća, izvor: FINA (2020), *Registar godišnjih financijskih izvještaja*

Opis	Mikro		Mali		Srednji		Veliki	
	2018.	2019.	2018.	2019.	2018.	2019.	2018.	2019.
Broj poduzetnika		3.582		479		68		21
Broj zaposlenih	8.559	9.915	11.684	12.273	9.337	9.353	12.574	12.155
Ukupni prihodi	2.827	3.675	6.764	7.286	5.817	5.743.945	10.767	11.155
Ukupni rashodi	2.715	3.443	6.404	6.851	5.526	5.452.086	10.634	10.841
Neto financijski rezultat	77.592	182.951	281.440	355.541	247.589	248.357	105.703	266.060

Iz prikazane tablice možemo vidjeti kako se bilježi porast zaposlenih u sektoru malih i srednjih poduzeća u 2019. godine u odnosu na prethodnu, a kod velikih poduzetnika vidljiv je pad od 3,3%. Isto tako, u tablici se prikazuju kretanja prihoda i rashoda sektora malih i srednjih poduzeća kao i velikih poduzeća (Varaždinska županija, 2020).

6.1.3. Plaće u gospodarstvu Varaždinske županije

2019. godine neto plaća u prosjeku iznosila je 5.150 kuna u gospodarstvu Varaždinske županije što je porast u odnosu na 2018. godinu od 370 kuna odnosno 7,74%. Bez obzira na porast plaće u Varaždinskoj županiji uvelike su manje od državnog prosjeka i to za 11,44%. Prema tome, Varaždinska županija rangirana je na 11. mjesto po prosječnim plaćama u gospodarstvu, no u odnosu na 2018. godinu zabilježen je porast za dva mjesta. Ako promatramo prosječne mjesečne neto plaće u 2019. godini tada možemo zaključiti da se prema veličini poduzeća plaće kreću na slijedeći način: najveću plaću bilježe velika poduzeća u iznosu od 5.482 kuna koja zapošljavaju 12.155 radnika, a najmanju bilježe mirko poduzeća u iznosu od 4.326 kuna sa 9.915 radnika.

Također, kretanja plaća po oblicima vlasništva u 2019. godini, najveću prosječnu neto plaću imala su poduzeća u zadružnom vlasništvu od 6.311 kuna, a najmanju plaću imaju poduzeća iz mješovitog vlasništva u iznosu od 4.519 kuna.

Tablica 5. Kretanje prosječnih mjesečnih neto plaća po zaposlenom po pojedinim djelatnostima, izvor: FINA (2020).

<i>Djelatnost</i>	<i>Broj zaposlenih</i>		<i>Prosječna mjesečna neto plaća</i>
	2018.	2019.	2019.
<i>Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo</i>	1.822	1.801	4.710,00
<i>Prerađivačka industrija</i>	22.224	22.335	5.157,00
<i>Građevinarstvo</i>	3.889	4.365	5.567,00
<i>Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla</i>	4.893	5.187	4.728,00
<i>Prijevoz i skladištenje</i>	2.660	2.857	5.097,00
<i>Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti</i>	1.465	1.478	5.366,00

U tablici 5. se prikazuje kretanje prosječnih mjesečnih neto plaća po zaposlenom u 2019. godini po pojedinim djelatnostima koje zapošljavaju veći broj radnika. Prema podacima FINE, povećanje prosječnih mjesečnih neto plaća po zaposlenom u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu, evidentirano je u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (3,6%), prerađivačkoj industriji (10,4%), građevinarstvu (7,6%), trgovini na veliko i malo (4,7%), prijevozu i skladištenju (10,3%) (Varaždinska županija, 2020).

7. Utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva

Varaždinske županije

7.1. Uvod u istraživanje

Više puta spomenuta je uloga poduzetništva koja je prepoznata kao izvor promjena u smislu razvoja gospodarstva te rasta i razvoja društva u cjelini. Nove tvrtke i inovativni poduzetnici donose nove proizvode, usluge i ideje, što dovodi do stvaranja novih radnih mjesta i doprinosi rastu gospodarstva. S obzirom na navedenu tvrdnju, potrebno je istražiti je li zaista poduzetništvo temelj kvalitetnog rasta i razvoja gospodarstva i kako ono utječe na isto. Ovo je tema kojom se bave mnoga istraživanja koja daju različite rezultate zbog raznih čimbenika koji utječu i na poduzetništvo i na gospodarstvo.

Moglo bi se reći da je možda najmanje poznata stvar u ovom odnosu projekcija i pretpostavka uzročnosti između uključenih varijabli budući da se većina istraživanja temelji na makroekonomskim teorijama. Cilj ovog istraživanja je utvrditi povezanost i analizirati utjecaj poduzetništva na gospodarski rast i razvoj kroz niza poduzetničkih čimbenika. Uz navedeni cilj postavljaju se pitanja na koja je potrebno dati odgovor, a to su: Kakav je utjecaj poduzetništva na rast i razvoj gospodarstva? Postoji li veza između poduzetničkih i gospodarskih čimbenika?

U kontekstu istraživanja utjecaja poduzetništva na razvoj gospodarstva, ovaj rad se bazira na pregledu Varaždinske županije te se prikazuje nekoliko osnovnih točaka. U samom početku prikazuje se poduzetništvo u Varaždinskoj županiji putem analize i usporedbe ključnih varijabli. Nakon analize poduzetništva, fokus se prebacuje na praćenje kretanja gospodarskih čimbenika. Finalna točka obuhvaća utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva, odnosno srž istraživanja i teme općenito. Pomoću statističkih metoda, grafičkih i tabličnih prikaza dobivaju se rezultati istraživanja zajedno sa interpretacijama pomoću kojih se dolazi do zaključka kako i na koji način poduzetništvo utječe na razvoj gospodarstva pa i na širu društvenu zajednicu u svrhu održivosti i razvoja lokalne zajednice te razvoja društvene odgovornosti.

Pitanje važnosti ove teme i razlozi za istraživanje su višestruki. Varaždinska županije jedna je od najrazvijenijih županija u Hrvatskoj sa dugom povijesti poduzetništva. Poduzetništvo se suočava sa brojnim izazovima uključujući pristup financiranju, nedostatku radne snage, konkurencije na globalnom tržištu ili administrativnim preprekama. Uspješno poduzetništvo može kreirati nova radna mjesta, bolji životni standard, razvitak županije kao i razvoj gospodarstva općenito. Također, poduzetništvo također povećava konkurentnost regije i same pozicije na domaćem ali i na svjetskom tržištu, može dovesti do diversifikacije gospodarstva,

drugim riječima smanjuje ovisnost o jednoj industriji ili sektoru i samim time povećava otpornost na vanjske ekonomske šokove. Uz sve navedeno, poduzetništvo je izvor inovacija i kreativnosti što može dovesti do stvaranja novih proizvoda i usluga a samim time i boljoj konkurentnosti i reakciji na prilike.

Jedan konkretan primjer zašto je važno istražiti i prikazati utjecaj poduzetništva na razvoj gospodarstva Varaždinske županije je taj da bi takvo istraživanje moglo pomoći u identifikaciji područja koja su ključna za poticanje gospodarskog rasta u regiji. Na primjer, ako se utvrdi da postoji značajna pozitivna korelacija između broja novootvorenih poduzeća i stope gospodarskog rasta, to bi moglo ukazati na potrebu za povećanjem potpore za razvoj poduzetništva i stvaranje poticajnijeg okruženja za nove poslovne poduhvate. Osim toga, istraživanje utjecaja poduzetništva na razvoj gospodarstva Varaždinske županije može pomoći u procjeni učinkovitosti postojećih politika poticanja poduzetništva te u identificiranju nedostataka u tim politikama. Na primjer, ako se utvrdi da postoje prepreke koje sprečavaju razvoj poduzetništva u regiji, to bi moglo ukazati na potrebu za reformom postojećih politika ili stvaranjem novih politika koje bi pomogle u poticanju poduzetništva i gospodarskog rasta.

Ukupno gledano, istraživanje utjecaja poduzetništva na razvoj gospodarstva Varaždinske županije može pružiti važne uvide u potrebe regije za poticanjem gospodarskog rasta i pomoći u razvijanju strategija za ostvarivanje tih ciljeva.

7.2. Pregled literature i hipoteze

Mnoga istraživanja ukazuju kako je poduzetnička aktivnost povezana sa gospodarskim rastom. Istraživanje „The Impacts of the Entrepreneurial Conditions on Economic Growth: Evidence from OECD Countries“ (Gomes i sur., 2022) bavi se povezanošću između uvjeta za poduzetništvo i gospodarskog rasta u zemljama OECD-a (Organisation for Economic Co-operation and Development). Rad analizira poduzetničke uvjete koji se sastoje od tri glavna elementa: dostupnost financiranja, dostupnost radne snage te institucionalni okvir za poduzetništvo, te se proučava i ispituje njihov utjecaj na gospodarski rast zemlje članica OECD-a u razdoblju od 2005. do 2018. godine. Rezultati navedenog istraživanja ukazuju da su svi elementi poduzetničkih uvjeta statistički značajno povezani sa gospodarskim rastom. Konkretno, istraživanje ukazuje da veća dostupnost financiranja i kvalificirane radne snage te bolji institucionalni okvir za poduzetništvo značajno doprinose gospodarskom rastu.

Također, postoji istraživanje pod nazivom „Entrepreneurial activity and economic growth, A multi-country analysis“ (Almodovar-Gonzalez i sur., 2019) u kojem se analiziraju povezanost između poduzetničke aktivnosti i ekonomskog rasta u više zemalja. U radu se koristi panel

podataka za 28 zemalja za razdoblje od 2002. godine do 2015. godine kako bi se istražila povezanost poduzetništva i ekonomskog rasta, a rezultati ukazuju na pozitivnu povezanost. Dobiveni rezultati u navedenom istraživanju potvrdili su postavljene hipoteze o pozitivnom utjecaju poduzetništva na rast i razvoj gospodarstva. Rezultati ukazuju na: pozitivan utjecaj poduzetništva na gospodarski rast u ispitanim zemljama što ukazuje na važnost poticanja poduzetništva, u zemljama s većim brojem poduzetnika i većom stopom rasta broja poduzetnika, gospodarski rast bio je veći u odnosu na zemlje s manjim brojem poduzeća i poduzetnika, povezanost između poduzetništva i gospodarskog rasta bila je jača u zemljama s većim ekonomskim slobodama, većom razinom obrazovanja i većom razinom tehnološkog razvoja. Iako je tema ovog rada utjecaj poduzetništva na gospodarstvo države, ovo istraživanje temelji se i usredotočuje na konkretno područje Varaždinske županije te će biti zanimljivo usporediti rezultate i dobiti uvid kako se rezultati kreću s obzirom na pokriveni teritorij.

Još jedno istraživanje pod nazivom „Entrepreneurs and their impact on jobs and economic growth“ (Kritikos, 2014) istražuje ulogu poduzetnika u stvaranju radnih mjesta i ekonomskom rastu. U radu se analiziraju različiti tipovi poduzetnika i njihov utjecaj na stvaranje radnih mjesta pri čemu se usredotočuje na razlike između tradicionalnog poduzetnika i inovativnih poduzetnika. Ovaj rad može pružiti ideje o različitim tipovima poduzetnika koji mogu utjecati na jačanje ekonomije i kako se poduzetnički okvir može prilagoditi u svrhu razvoja novih poduzeća i stvaranja novih radnih mjesta.

Mnoštvo tema istražuje utjecaj poduzetničkih aktivnosti na ekonomski razvoj te se koriste brojni čimbenici kako bi se ispitala povezanost poduzetništva i gospodarstva. S obzirom da tema pruža određenu širinu i dubinu istraživanja, ovaj rad koristi će dodatne poduzetničke varijable kako bi se ispitala povezanost sa gospodarskim rastom i razvojem. U nastavku teksta postavljene su hipoteze koje će biti potrebno ispitati prema korištenim čimbenicima.

Hipoteza 1 (H1) - povećanje broja rođenih (novonastalih) poduzeća u Varaždinskoj županiji će rezultirati smanjenju prosječnog broja nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji i samim time pozitivno utjecati na rast i razvoj gospodarstva u županiji.

Istraživanje hipoteze 1 moglo bi biti važno zbog razumijevanja utjecaja poduzetništva na tržište rada u Varaždinskoj županiji. Ukoliko se pokaže da postoji pozitivna korelacija između čimbenika i u slučaju da hipoteza bude potvrđena, to bi moglo potaknuti razvoj poduzetništva kao način smanjenja nezaposlenosti i poboljšanja ekonomskih uvjeta za stanovništvo.

Hipoteza 2 (H2) - postoji negativna povezanost između ukupnog broja aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji i prosječnog broja nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji.

Ovom hipotezom pretpostavlja se da postoji negativna povezanost, odnosno da veći broj aktivnih poduzeća smanjuje prosječan broj nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Potencijalni zaključci ispitivanjem ove hipoteze mogu imati važne implikacije za politike zapošljavanja u Varaždinskoj županiji.

Hipoteza 3 (H3) - postoji pozitivna korelacija između broja rođenih (novonastalih) poduzeća u Varaždinskoj županiji i bruto domaćeg proizvoda izraženog u milijunima kuna.

Pretpostavka navedene hipoteze je da s povećanjem broja novonastalih poduzeća povećati će se i bruto domaći proizvod što je pozitivno u okviru rasta i razvoja gospodarstva.

Hipoteza 4 (H4) - ne postoji statistički značajna veza između ukupnog broja aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji i bruto domaćeg proizvoda.

Hipoteza 4 testira utjecaj aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji na gospodarski rast, odnosno na njihov doprinos BDP-u. Potencijalni rezultati istraživanja mogu ukazati na važnost podrške postojećim poduzećima u županiji s ciljem poticanja gospodarskog rasta, kao i na važnost poticanja osnivanja novih poduzeća koja bi dodatno potaknula razvoj.

Hipoteza 5 (H5) - postoji pozitivna povezanost između prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama unutar Varaždinske županije i bruto domaćeg proizvoda po stanovniku te samim time pozitivan utjecaj na gospodarski rast i razvoj Varaždinske županije.

Navedeno pretpostavlja da će veće plaće omogućiti veću kupovnu moć stanovništva te potaknuti potrošnju i samim time rast gospodarstva. Veća produktivnost i veći prihodi u gospodarstvu zajedno sa većim ulaganjima u ljudski kapital, obrazovanje i razvoj radne snage rezultirali bi razvitku gospodarstva kao i produktivnosti radne snage.

Hipoteza 6 (H6) - postoji statistički značajna veza između prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama i ukupnog broja zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji.

Analizom navedene hipoteze možemo doći do nekoliko pretpostavka. Na primjer: povećanjem prosječnih neto plaća u pravnim osobama trebalo bi dovesti do porasta ukupnog broja zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji i obrnuto. Također, ako je stopa rasta ukupnog broja zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji manja od stope rasta prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama, to bi moglo ukazivati na nejednakost u raspodjeli dohotka u županiji.

7.3. Metodologija istraživanja i analiza podataka

Podaci ovog istraživanja obuhvaćaju kretanja poduzetničkih varijabli Varaždinske županije kao i gospodarskih čimbenika u razdoblju od 2015. godine do 2020. godine. Poduzetničke varijable korištene u istraživanju već su spomenute a one su: broj rođenih (novonastalih) poduzeća u Varaždinskoj županiji, ukupan broj aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji i prosječne isplaćene neto plaće u pravnim osobama u Varaždinskoj županiji. Gospodarski čimbenici obuhvaćeni u istraživanju su: prosječan broj nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji, BDP izražen u milijunima kuna, BDP po stanovniku izražen u milijunima kuna i ukupan broj zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Svi podaci prikupljeni su sa službenih stranica Državnog zavoda za statistiku (DZS) i prikazani su u tablici 6 i 7.

Tablica 6. Prikupljeni podaci nezavisnih varijabli (poduzetničkih varijabli) u razdoblju od 2015. do 2020. godine

GODINA	Broj rođenih (novonastalih) poduzeća u Varaždinskoj županiji	Ukupan broj aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji	Prosječne isplaćene neto plaće u pravnim osobama
2015.	423,00	5.296,00	4.545,00
2016.	400,00	4.579,00	4.705,00
2017.	443,00	4.777,00	4.929,00
2018.	468,00	4.482,00	5.199,00
2019.	775,00	5.080,00	5.482,00
2020.	588,00	5.344,00	5.679,00

Izvor: Izrada autora, podaci prikupljeni sa stranica Državnog zavoda za statistiku (DZS).

Tablica 7. Prikupljeni podaci zavisnih varijabli (gospodarskih varijabli) u razdoblju od 2015. do 2020. godine

GODINA	Prosječan broj nezaposleni Osoba	Bruto domaći proizvod (u milijunima kuna)	Bruto domaći proizvod po stanovniku (u milijunima kuna)	Ukupan broj zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji
2015.	7.441,00	11.597.751,54	67.410,17	59.259,00
2016.	5.771,00	12.222.161,40	71.657,96	61.123,00
2017.	4.135,00	12.981.347,40	76.909,87	61.172,00
2018.	3.100,00	14.220.382,03	85.043,52	62.861,00
2019.	2.542,00	14.938.703,80	89.845,25	64.042,00
2020.	2.950,00	14.476.621,01	87.552,97	63.346,00

Izvor: izrada autora, podaci prikupljeni sa stranica Državnog zavoda za statistiku (DZS).

Za prikazane podatke u tablici radi se deskriptivna statistika kojom se opisuju prikupljeni podaci. Analizom se dobiva bolji uvid u osnovne karakteristike podataka i jasnija slika o promatranim varijablama, a samim time opisno se može prikazati stanje poduzetništva i gospodarstva Varaždinske županije u promatranom razdoblju. Za svaku zavisnu i nezavisnu varijablu daje se statistički opis u smislu srednjih vrijednosti, maksimalne i minimalne vrijednosti, izračunatog medijana i standardne devijacije koji se prikazuje u tablici 8.

Mjerni pokazatelji koriste se za pružanje kvantitativnih informacija o određenoj varijabli ili skupu podataka. Pomoću njih može se u nastavku istraživanja usporediti, kvantificirati i interpretirati različite aspekte i rezultate istraživanja. Srednja vrijednost pomaže pri dobivanju osnovne predodžbe o tome koliko su podaci koncentrirani oko tog prosjeka, dok medijan s druge strane daje središnju vrijednost u nizu podataka što se razlikuje od aritmetičke sredine koja može biti osjetljiva na ekstremne vrijednosti. Uz to, medijan daje kvalitetnu predodžbu o tome što je tipična vrijednost u nizu što može biti korisno kada je potrebno razumjeti središnju tendenciju podataka na način koji minimizira utjecaj ekstremnih vrijednosti. Standardnom devijacijom promatra se raspršenost podataka oko srednje vrijednosti. Veća vrijednost standardne devijacije ukazuje na veću varijabilnost među podacima kao i u suprotnom slučaju (Bahovec i sur., 2019). Unutar tablice prikazane su maksimalne i minimalne vrijednosti određene varijable.

Tablica 8. Deskriptivna statistika nezavisnih (poduzetničkih) i zavisnih (gospodarskih) varijabli, izrada autora.

	NEZAVISNE VARIJABLE			ZAVISNE VARIJABLE			
	Broj rođenih (novonastalih) poduzeća	Ukupan broj aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji	Prosječne isplaćene neto plaće u pravnim osobama	Prosječan broj nezaposlenih osoba	BDP izražen u mil. KN	BDP po stanovniku izražen u mil. KN	Ukupan broj zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji
Srednja vrijednost	516,16	4.923,33	5.089,83	4.323,17	13.406.161,20	79.736,62	61.967,00
Maksimum	775,00	5.344,00	5.679,00	7.441,00	14.938.703,80	89.845,25	64.042,00
Minimum	400,00	4.482,00	4.545,00	2.542,00	11.597.751,54	67.410,17	59.259,00
Medijan	455,50	4.629,50	5.064,00	3.617,50	13.600.864,72	80.976,69	92.193,00
Standardna devijacija	130,39	335,43	362,39	1.751,51	1.224.744,84	8.333,06	491,59

Istraživanja koja se temelje na promatranju utjecaja nezavisnih varijabli na zavisne varijable zahtijevaju određene statističke metode kojima se može prikazati i opisati traženi rezultati. Unutar ovog istraživanja koriste se kvantitativne statističke metode korelacije i linearne regresije. Korelacija je metoda koja se koristi za mjerenje i kvantifikaciju stupnja povezanosti između dviju varijabli (Bahovec i sur., 2019). Na primjer, ako analizom korelacije između broja novonastalih poduzeća i stope zaposlenosti rezultat bude pozitivan, to znači da povećanje broja novonastalih poduzeća može biti povezano sa povećanjem stope zaposlenosti.

$$\rho = \frac{\frac{1}{N} \sum (x_i - \mu_x)(y_i - \mu_y)}{\sigma_X \cdot \sigma_Y}$$

Slika 2. Formula Pearsonovog koeficijenta korelacije

Rezultat korelacije je zapravo koeficijent koji upućuje na snagu promatrane veze. U ovom radu koristi se Pearsonov koeficijent (slika 2) koji se kreće od -1 do 1, što označava jačinu povezanosti (rezultat bliže 1 daje jaku pozitivnu korelaciju dok rezultat bliže -1 daje jaku negativnu korelaciju). Također, korelacija također omogućuje u identifikaciji utjecajnih varijabli (Bahovec i sur., 2019). Ako se analizira korelacija između jedne varijable i više drugih varijabli, može se vidjeti koje varijable imaju najjaču povezanost s prvom varijablom što je dobar pokazatelj u donošenju odluka.

Isto tako, kao koristan alat u metodi korelacije je dijagram raspršenja koji je zapravo grafički prikaz koeficijenta korelacije i vizualizacija veze između promatranih varijabli x i y. Dijagram raspršenja je grafički prikaz podataka s dvije osi gdje svaki par podataka predstavlja jednu točku na grafu, a svaka os predstavlja jednu varijablu. Tijekom interpretacije dijagrama raspršenja primjećuju se različiti obrasci i trendovi.

Nakon procjena i mjerenja veza između varijabli, dolazi se do druge statističke metode - linearne regresije. Linearna regresija ide korak dalje jer pomoću iste se pokušava pronaći najbolja linearna funkcija koja opisuje odnos između varijabli. Ta ista linearna funkcija prikazana je na istom dijagramu raspršenja zajedno sa pravcem koji opisuje funkciju. Unutar navedene metode koriste se brojni pokazatelji kojima opisujemo promatrani model. Neki od tih su: koeficijent determinacije (R-kvadrat), koeficijenti pravca i koeficijent presjeka i p-vrijednost.

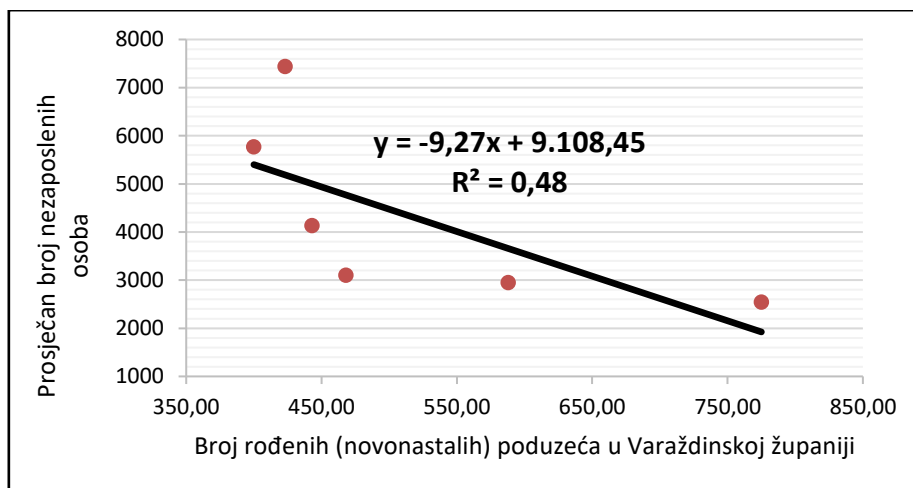
Na temelju dobivenih koeficijenata i statističkih pokazatelja, interpretiraju se rezultati i daje se zaključak o povezanosti između promatranih varijabli.

7.4. Rezultati istraživanja i diskusija o rezultatima

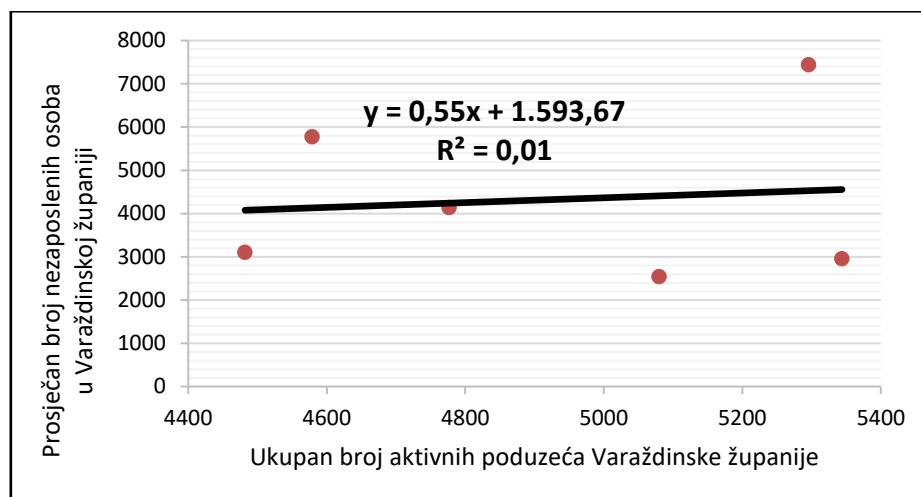
Ukupni rezultati istraživanja i testiranja hipoteza prikazani su u tablici 8 i tablici 9. Svaka hipoteza predstavlja primjer utjecaja nezavisne (poduzetničke) varijable na zavisnu (gospodarsku) varijablu. Također, u nastavku su prikazani i grafikoni koji opisuju dobivene rezultate hipoteza.

Tablica 9. Rezultati ispitivanja hipoteza statističkim metodama korelacije i linearne regresije

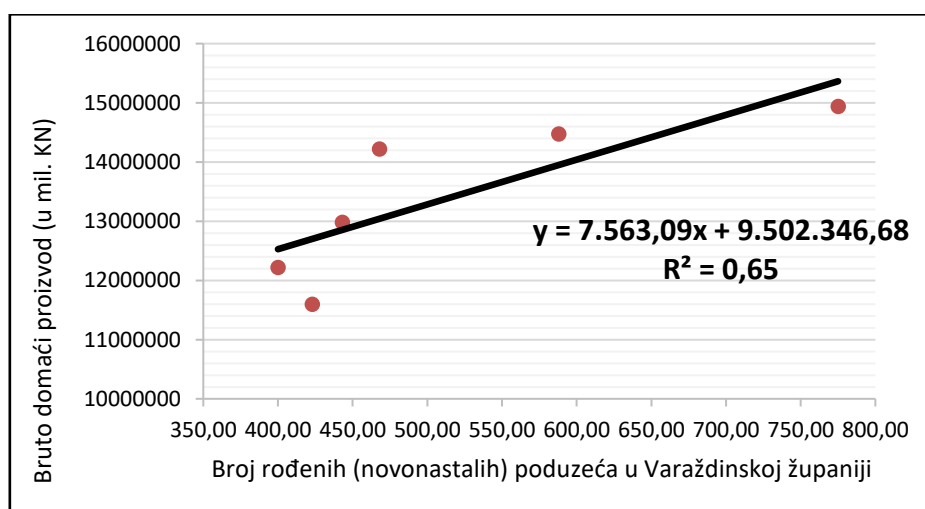
	<i>H1</i>	<i>H2</i>	<i>H3</i>	<i>H4</i>	<i>H5</i>	<i>H6</i>
Pearsonov koeficijent korelacije	-0,69	0,11	0,80	0,05	0,96	0,93
P-vrijednost	0,09671	0,29334	0,06098	0,37232	0,84305	0,09302
Koeficijent smjera	-9,2708	0,554	7.563,09	188,10	19,75	3,71
Koeficijent presjeka	9108,50	1593,7	9.502.346,68	12.479.519,55	20.794,54	43.070,54
Linearna funkcija	$y = -9,2708x + 9108,5$	$y = 0,554x + 1593,7$	$y = 7.563,09x + 9.502.346,68$	$y = 188,10x + 12.479.519,55$	$y = 19,75x + 20.794,54$	$y = 3,71x + 43.070,54$
R-kvadrat	0,4763 (47,63%)	0,0113 (1,13%)	0,65 (65%)	0,00 (0%)	0,92 (92%)	0,86 (86%)

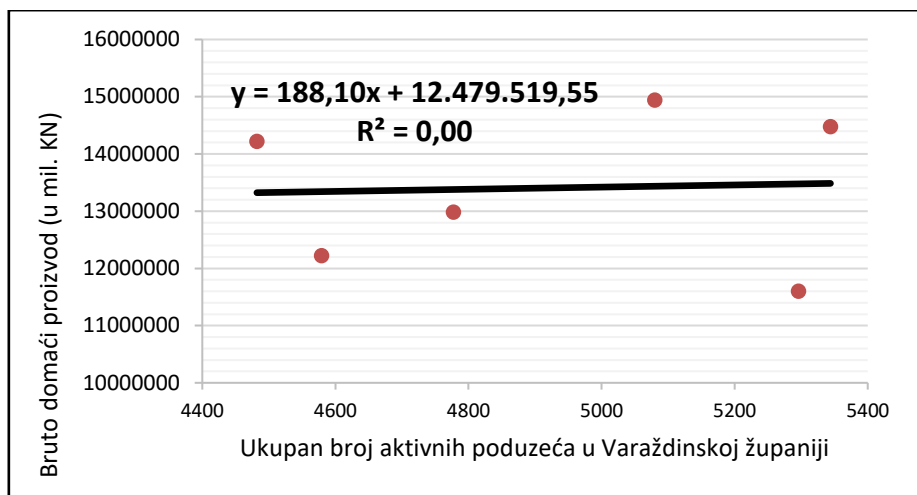
Graf 1. Prikaz funkcije za H1

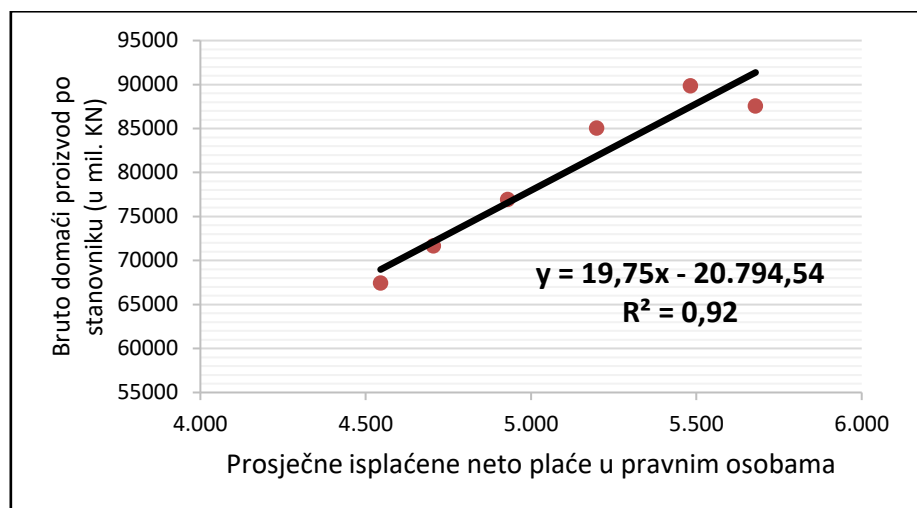
Graf 2. Prikaz funkcije za H2

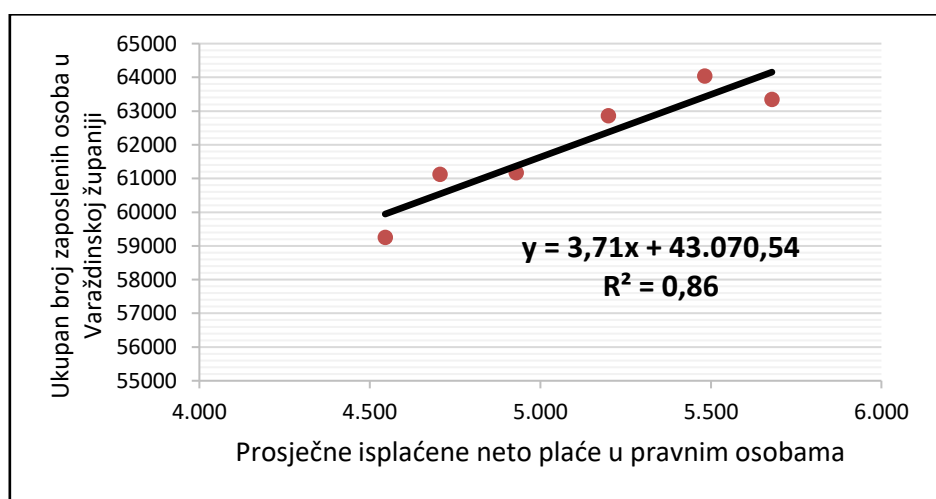
Graf 3. Prikaz funkcije za H3

Graf 4. Prikaz funkcije za H4

Graf 5. Prikaz funkcije za H5

Graf 6. Prikaz funkcije H6

Hipoteza 1 (H1)

Prva postavljena hipoteza (H1) istražuje utjecaj i povezanost broja novonastalih poduzeća u Varaždinskoj županiji i prosječnog broja nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Medijan koji iznosi 455,50 govori da polovica promatranih godina u navedenom razdoblju ima manje od 455,50 novonastalih poduzeća, dok druga polovica ima više od te vrijednosti. Podatak zapravo daje uvid u prosječnu razinu aktivnosti pokretanja novih poduzeća u Varaždinskoj županiji i predstavlja dinamiku poduzetništva u županiji. Na dobiveni rezultat možemo reći da Varaždinska županija spada među aktivnije poduzetničke sredine u Hrvatskoj. Na temelju dobivene standardne devijacije broja novonastalih poduzeća u Varaždinskoj županiji, koja iznosi 130,39, možemo zaključiti da postoji snažna varijabilnost u godišnjem broju novonastalih poduzeća. Vrijednost ukazuje na raspršenost poduzetničke aktivnosti tijekom razdoblja promatranja, a visoka standardna devijacija ukazuje na potencijalne promjene i nesigurnosti u poduzetničkom sektoru.

Nakon opisivanja rezultata dobivenih deskriptivnom statistikom poduzetničke varijable broja rođenih (novonastalih) poduzeća slijedi opisivanje iste na gospodarskoj varijabli prosječnog broja nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji koja se promatra u H1. Dobiveni medijan od 3.617,50 ukazuje da 50% mjerenih vrijednosti prosječnog broja nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji je manji od 3.617,50, dok je druga polovica veća od te vrijednosti. Sami rezultat sugerira da postoji značajan broj nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji koji može predstavljati izazov za lokalno gospodarstvo. Standardna devijacija iznosi 1.751,51 koju možemo interpretirati na način da prikazuje mjeru rasipanja podataka oko srednje vrijednosti te varijabilnosti nezaposlenosti u Varaždinskoj županiji. Navedena visoka raspršenost podataka može biti rezultat različitih čimbenika, no u svakom slučaju upozorava na potencijalne rizike i izazove u vezi s tržištem rada u Varaždinskoj županiji.

Statističkom metodom korelacije nastavljamo prikaz rezultata iz H1. Prvi pokazatelj je Pearsonov koeficijent korelacije koji u ovom primjeru iznosi -0,69. Dobiveni broj ukazuje na negativnu korelaciju između promatranih varijabli, odnosno negativna vrijednost korelacije objašnjava na obrnutu povezanost (relaciju) između dviju varijabli, što znači kako broj novonastalih poduzeća raste tako prosječan broj nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji ima tendenciju smanjenja. Možemo napomenuti kako se radi o srednje jakoj negativnoj korelaciji s obzirom da se broj nalazi između 0,5 i 0,8. Ovaj rezultat sugerira da povećanje poduzetničke aktivnosti i broja novorođenih poduzeća u Varaždinskoj županiji može imati pozitivan učinak na tržište rada, smanjenje nezaposlenosti i poticanje zapošljavanja. Kako bi provjerili statističku signifikantnost dobivenih rezultata korelacije koristimo p-vrijednost. U ovom slučaju p-vrijednost iznosi 0,09672 što ukazuje na to je li dobivena korelacija slučajna.

P-vrijednost veća je od uobičajenog praga značajnosti koji iznosi 0,05, a to znači da nema dovoljno statističkih dokaza da se odbaci nulta hipoteza i potvrdi da postoji statistički značajan utjecaj broja novonastalih poduzeća na prosječan broj nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Važno je napomenuti da p-vrijednost od 0,09672 sugerira da postoji neki trend ili sklonost u podacima, ali taj trend nije dovoljno jak da bismo ga smatrali statistički značajnim.

Metodom linearne regresije dobili smo linearnu funkciju koja predstavlja matematički model i opisuje promatranu vezu između varijabli broja novonastalih poduzeća i prosječnog broja nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Linearna funkcija izgleda ovako: $y = -9,27x + 9.108,45$ gdje y označava zavisnu varijablu, a x predstavlja nezavisnu. Isto tako funkcija sadrži koeficijent nagiba koji u ovom slučaju iznosi (-9,27), dok koeficijent presjeka iznosi (9.108,45). Interpretacijom funkcije odnosno koeficijenta možemo reći da koeficijent nagiba predstavlja promjenu u prosječnom broju nezaposlenih osoba koja se očekuje za svako povećanje za jedinicu broja novorođenih poduzeća. Dakle, kada bi se broj novonastalih poduzeća povećao za jedan, očekuje se smanjenje prosječnog broja nezaposlenih osoba za (-9,27). Interpretacijom koeficijenta presjeka vidljivo je da predstavlja vrijednost prosječnog broja nezaposlenih osoba kada je broj novonastalih poduzeća jednak nuli. U ovom slučaju, kada nema novonastalih poduzeća, očekuje se prosječan broj nezaposlenih u iznosu od 9.108,45. Specifično je primijetiti da je koeficijent nagiba (-9,27) relativno velik u apsolutnoj vrijednosti, što ukazuje na značajan utjecaj broja novonastalih poduzeća na smanjenje prosječnog broja nezaposlenih osoba. Unutar linearne regresije dobiveni je i pokazatelj R-kvadrat. R-kvadrat u ovom primjeru iznosi 0,4763 što zapravo prikazuje koliko je naš model pouzdan (47,63%). Dakle, 47,63% varijabilnosti prosječnog broja nezaposlenih osoba može se objasniti varijacijom u broju novonastalih poduzeća u Varaždinskoj županiji. Valja napomenuti da što je R-kvadrat bliže broju jedan, to je model pouzdaniji. U ovom realnom konkretnom slučaju dobiveni rezultat je prihvatljiv. Utjecaj preostalih faktora odnosno preostalih 52,37% varijabilnosti prosječnog broja nezaposlenih osoba nije objašnjeno brojem novonastalih poduzeća.

Hipoteza 2 (H2)

Druga postavljena hipoteza analizira i istražuje povezanost ukupnog broja aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji i prosječnog broja nezaposlenih osoba u istoj. U ovom primjeru analizirati ćemo rezultate deskriptivne statistike samo za spomenutu nezavisnu (poduzetničku) varijablu. Srednja vrijednost promatrane varijable iznosi 4.923,33, dok medijan iznosi 4.629,50. To nam ukazuje da se polovica vrijednosti tog pokazatelja nalazi ispod te vrijednosti, a druga polovica iznad nje. Ovaj podatak predstavlja postojanje neke vrste podjele u distribuciji aktivnih poduzeća u županiji, a osim toga, ukazuje na određenu stabilnost ili tendenciju u broju aktivnih

poduzeća. Standardna devijacija iznosi 335,43, interpretacija ovog rezultata sugerira da postoji značajna varijabilnost u broju aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji. S obzirom da je raspon širok, zaključujemo da postoji značajna raznolikost u ukupnom broju aktivnih poduzeća, što može ukazati na dinamičko poslovno okruženje, različite sektore gospodarstva ili čimbenike koji doprinose varijaciji u broju aktivnih poduzeća.

Statističkom metodom korelacije i izračunom Pearsonovog koeficijenta dobiven je rezultat od 0,11. Dobiveni Pearsonov koeficijent korelacije za drugu hipotezu, koji iznosi 0,11, ukazuje na vrlo slabo ili gotovo nikakvo linearno povezivanje između ukupnog broja aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji i prosječnog broja nezaposlenih osoba u istom području. Interpretacija ovog rezultata sugerira da postoji vrlo slaba ili zanemariva veza između broja aktivnih poduzeća i broja nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Nizak koeficijent korelacije može biti rezultat različitih faktora. Jedan od mogućih razloga za nizak koeficijent je da ukupan broj aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji ne predstavlja dominantan ili presudan čimbenik u određivanju broja nezaposlenih osoba. Postojeći socioekonomski faktori, politike zapošljavanja, obrazovni sustav ili drugi vanjski čimbenici mogu imati veći utjecaj na razinu nezaposlenosti nego broj aktivnih poduzeća. Dobivena p-vrijednost za drugu hipotezu iznosi 0,29335. P-vrijednost je statistički pokazatelj koji se koristi za procjenu značajnosti dobivenih rezultata. U ovom slučaju, p-vrijednost iznosi 0,29335, što je veće od uobičajenog prag vrijednosti za odbacivanje nulte hipoteze (obično postavljenog na 0,05 ili 0,01). Interpretacija ovog rezultata je sljedeća: nema dovoljno statističkih dokaza da potkrepi postojanje značajne negativne veze između ukupnog broja aktivnih poduzeća i prosječnog broja nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Specifično, visoka vrijednost p-vrijednosti ukazuje na to da postoji velika vjerojatnost da su dobiveni rezultati rezultat slučajnosti ili varijabilnosti u podacima, umjesto stvarne veze između varijabli. To sugerira da drugi faktori ili slučajni događaji mogu biti odgovorni za varijacije u broju nezaposlenih osoba, neovisno o broju aktivnih poduzeća.

Statističkom metodom linearne regresije dobivena je funkcija $y=0,554x + 1593,7$ koja povezuje nezavisnu varijablu x i zavisnu varijablu y . Koeficijent nagiba (0,554) interpretira se da za svako povećanje jedinice u broju aktivnih poduzeća, prosječan broj nezaposlenih osoba povećava se za 0,554. Interpretacijom koeficijenta presjeka možemo reći da vrijednost od 1593,70 predstavlja prosječan broj nezaposlenih osoba kada je broj aktivnih poduzeća jednak nuli. Navedeno predstavlja jednu baznu razinu nezaposlenosti koja ne ovisi o broju aktivnih poduzeća. Dakle, ova tvrdnja je zapravo suprotno od očekivanja i gospodarske logike, u normalnim uvjetima, povećanje broja aktivnih poduzeća morao bi rezultirati smanjenju prosječnog broja nezaposlenih osoba. Uz linearnu funkciju dobiveni je i R-kvadrat. Dobiveni R-kvadrat vrijednosti 0,0113 ukazuje na to da samo 1,13% varijacije prosječnog broja

nezaposlenih osoba može biti objašnjeno varijacijom u broju aktivnih poduzeća. Interpretacija ovog R-kvadrata sugerira da broj aktivnih poduzeća ima vrlo malo utjecaja na prosječan broj nezaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Ostali faktori ili čimbenici koji nisu uključeni u istraživanje vjerojatno igraju značajniju ulogu u određivanju razine nezaposlenosti. Važno je naglasiti da R-kvadrat od 0,0113 ukazuje na ograničenu prediktivnu snagu modela. To znači da model baziran na broju aktivnih poduzeća nije pouzdan za predviđanje i objašnjavanje varijabilnosti u broju nezaposlenih osoba.

Hipoteza 3 (H3)

Treća postavljena hipoteza analizira i istražuje varijable broja novonastalih poduzeća u Varaždinskoj županiji i bruto domaćeg proizvoda izraženog u milijunima kuna. Medijan BDP-a iznosi 13.600.864,72 kune, što nam govori o prosječnoj vrijednosti BDP-a u županiji. To sugerira da polovica poduzeća i gospodarskih aktivnosti u Varaždinskoj županiji ostvaruje BDP veći od tog iznosa. Važno je također istaknuti da je standardna devijacija BDP-a iznosila 1.224.744,84 kune. Ova visoka vrijednost ukazuje na značajne oscilacije u vrijednostima BDP-a u županiji. To može biti rezultat različitih faktora poput sezonskih varijacija, promjena u gospodarskim uvjetima i raznolikosti industrija prisutnih u području.

Korelacijskom analizom dobiven je Pearsonov koeficijent korelacije koji iznosi 0,80. Dobiveni rezultat implicira da postoji značajna veza između varijabli koje se promatraju u istraživanju. Kako vrijednost koeficijenta iznosi 0,80, možemo zaključiti da kako jedna varijabla raste, tako raste i druga varijabla. To može biti pokazatelj povoljne poduzetničke klime, inovativnosti i potencijala za ekonomski razvoj u Varaždinskoj županiji. Važno je napomenuti da iako postoji snažna povezanost između ovih varijabli, Pearsonov koeficijent korelacije ne daje informaciju o uzročno-posljedičnom odnosu. Drugim riječima, ne možemo zaključiti da je porast broja novorođenih poduzeća izravan uzrok povećanja bruto domaćeg proizvoda. Daljnjom analizom dobivamo p-vrijednost u iznosu od 0,06098. Dobivena p-vrijednost od 0,06098 ukazuje na statističku značajnost veze između broja novorođenih poduzeća i bruto domaćeg proizvoda u Varaždinskoj županiji na razini značajnosti od 0,05. Iako p-vrijednost nije niža od tog standardnog praga, ona ipak sugerira da postoji trend ili nagovještaj veze između promatranih varijabli. Međutim, važno je napomenuti da p-vrijednost nije dovoljno niska da bismo sa sigurnošću potvrdili statistički značajnu vezu. To znači da iako postoji indikacija da veza između broja novorođenih poduzeća i bruto domaćeg proizvoda postoji, može postojati određena mjerljiva varijabilnost u rezultatima koja se može pripisati slučajnosti. S obzirom na dobivenu p-vrijednost od 0,06098, koja nije niža od standardnog praga značajnosti od 0,05, ne možemo odbaciti nultu hipotezu.

Rezultat statističke metode linearne regresije je linearna funkcija $y=7.563,09x + 9.502.346,68$. Dobivena funkcija predstavlja linearnu regresijsku vezu između broja novorođenih poduzeća (x) i bruto domaćeg proizvoda (y) u Varaždinskoj županiji. Koeficijent 7.563,09 predstavlja nagib linije, što znači da se očekuje da će svako povećanje za jedinicu u broju novorođenih poduzeća rezultirati povećanjem bruto domaćeg proizvoda za 7.563,09 milijuna kuna. Interpretacija koeficijenta presjeka 9.502.346,68 je da predstavlja očekivani bruto domaći proizvod kada je broj novorođenih poduzeća jednak nula. Ovaj broj odražava bazu bruto domaćeg proizvoda prije utjecaja novih poduzeća. R-kvadrat u ovom primjeru iznosi 0,65 što znači da se 65% varijabilnosti bruto domaćeg proizvoda može objasniti brojem novorođenih poduzeća u Varaždinskoj županiji. Ovo sugerira da postoji umjerena dobra povezanost između broja novorođenih poduzeća i bruto domaćeg proizvoda te je model pouzdan s obzirom na realnu situaciju. Međutim, važno je uzeti u obzir da i dalje postoji dio varijabilnosti bruto domaćeg proizvoda koji nije objašnjen brojem novorođenih poduzeća te da mogu postojati i drugi čimbenici koji utječu na bruto domaći proizvod i koji nisu obuhvaćeni ovim modelom.

Hipoteza 4 (H4)

Korelacijskom analizom dobiveni je Pearsonov koeficijent korelacije koji iznosi 0,05. Ovaj koeficijent je vrlo blizu nula, što ukazuje na vrlo slabu ili gotovo nikakvu linearnu povezanost između tih varijabli. Interpretacija ovog rezultata je da ne postoji značajna statistička veza između ukupnog broja aktivnih poduzeća i bruto domaćeg proizvoda u Varaždinskoj županiji. To znači da varijacije u ukupnom broju aktivnih poduzeća ne mogu objasniti značajan dio varijabilnosti bruto domaćeg proizvoda. Na temelju dobivenog rezultata, zaključak je da nema dovoljno dokaza za potvrdu postojanja statistički značajne veze između ukupnog broja aktivnih poduzeća i bruto domaćeg proizvoda u Varaždinskoj županiji. Međutim, važno je napomenuti da odsutnost statistički značajne veze ne isključuje postojanje drugih faktora ili složenijih međuodnosa koji mogu utjecati na bruto domaći proizvod. Daljnja istraživanja mogu biti potrebna kako bi se bolje razumjeli i identificirali ti faktori. P- vrijednost iznosi 0,37233. U ovom slučaju, p-vrijednost je veća od uobičajenog praga značajnosti od 0,05, što znači da nemamo dovoljno dokaza da odbacimo nultu hipotezu. Interpretacija ovog rezultata je da nema statistički značajne veze između ukupnog broja aktivnih poduzeća i bruto domaćeg proizvoda u Varaždinskoj županiji. P-vrijednost 0,37233 sugerira da je vjerojatnost da smo dobili takav rezultat slučajno relativno visoka, pa ne možemo sa sigurnošću potvrditi postojanje veze. Na temelju dobivene p-vrijednosti, prihvaćamo nultu hipotezu, što znači da ne postoji statistički značajna veza između ukupnog broja aktivnih poduzeća i bruto domaćeg proizvoda u Varaždinskoj županiji. Važno je naglasiti da ova interpretacija temeljena na p-vrijednosti od 0,37233 znači da nismo pronašli dovoljno jaku statističku podršku za postojanje veze između

promatranih varijabli. Međutim, treba uzeti u obzir da statistička analiza ne obuhvaća sve moguće faktore i složenosti koji mogu utjecati na bruto domaći proizvod.

Linearna funkcija koja opisuje promatranje je $y=188,10x + 12.479.519,55$. Interpretacija ove funkcije je da se očekuje porast bruto domaćeg proizvoda za 188,10 jedinica za svaki dodatni porast od jedne jedinice u ukupnom broju aktivnih poduzeća. Početna vrijednost funkcije iznosi 12.479.519,55, što predstavlja predviđeni bruto domaći proizvod kada je ukupni broj aktivnih poduzeća jednak nula. Također, dobiveni R-kvadrat iznosi 0,00 iz čega možemo zaključiti da pouzdanost modela iznosi 0,00%. Kada R-kvadrat iznosi 0,00, to ukazuje na to da varijabilnost zavisne varijable (u ovom slučaju bruto domaćeg proizvoda) nije objašnjena ili predviđena linearnom regresijom nezavisne varijable (ukupni broj aktivnih poduzeća). Drugim riječima, model linearne regresije nije uspio objasniti varijabilnost u bruto domaćem proizvodu na temelju ukupnog broja aktivnih poduzeća. Iz tog rezultata možemo zaključiti da ne postoji značajna linearna veza između ukupnog broja aktivnih poduzeća i bruto domaćeg proizvoda u kontekstu promatranih varijabli.

Hipoteza 5 (H5)

Peta po redu postavljena hipoteza analizira i ispituje odnos nezavisne varijable prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama i bruto domaćeg proizvoda po stanovniku u Varaždinskoj županiji. Nezavisna varijabla i njezin medijan iznosi 5.064,00 što ukazuje da je 50% pravnih osoba u Varaždinskoj županiji imalo prosječnu neto plaću manju od 5.064,00 kuna, dok je drugih 50% imalo plaću veću od te vrijednosti. Neki subjekti mogu imati niže plaće od medijana, dok drugi mogu imati više plaće. Ovaj rezultat može pružiti uvid u distribuciju plaća među pravnim osobama te ukazati na razlike u primanjima unutar gospodarskog sektora županije. Standardna devijacija prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama Varaždinske županije iznosi 362,39 kuna. Vrijednosti plaća se znatno razlikuju od srednje vrijednosti, što ukazuje na raznolikost plaća unutar gospodarskog sektora županije. Ova varijabilnost može biti rezultat različitih faktora kao što su veličina poduzeća, industrija, razina kvalifikacija radnika i drugi čimbenici koji utječu na različite razine plaća. Zaključak koji možemo izvesti je da prosječne neto plaće u pravnim osobama Varaždinske županije pokazuju značajnu varijabilnost, što može imati implikacije na ekonomski razvoj i socijalnu stratifikaciju unutar županije. S druge strane, rezultati deskriptivne statistike zavisne varijable bruto domaćeg proizvoda po stanovniku su slijedeće: medijan iznosi 80.976,69, dok standardna devijacija iznosi 8.333,06. Kada govorimo o medijanu vidljivo je da dio stanovništva ima viši bruto domaći proizvod, što može ukazivati na veću ekonomsku aktivnost, razvijenost ili produktivnost određenih sektora ili područja unutar županije. Druga polovica stanovništva ima

niži bruto domaći proizvod, što može upućivati na ekonomske izazove ili nejednakosti u razvoju.

Pearsonov koeficijent korelacije u H5 iznosi 0,96. S obzirom da je dobivena vrijednost jako blizu jedan, možemo zaključiti da se radi o vrlo jakoj pozitivnoj korelaciji između promatranih varijabli. Zaključujemo da postoji jasna povezanost između ekonomskog rasta, izraženog kroz bruto domaći proizvod po stanovniku, i prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama unutar Varaždinske županije. To može ukazivati na povoljnu ekonomsku situaciju i mogućnosti za veće dohotke i standard života u županiji. P-vrijednost iznosi 0,84305. Ako je početna hipoteza glasila da postoji pozitivna povezanost između prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama unutar Varaždinske županije i bruto domaćeg proizvoda po stanovniku, tada bi dobivena visoka p-vrijednost od 0,843054980015667 značila da nemamo dovoljno statističkih dokaza za odbacivanje nulte hipoteze. To ne znači da smo rezultate dobili slučajno, već da nismo uspjeli pronaći dovoljno snažne dokaze da podržimo postojanje statistički značajne veze između navedenih varijabli. U ovom slučaju, prema dobivenoj p-vrijednosti, ne možemo odbaciti hipotezu o postojanju pozitivne povezanosti između prosječnih isplaćenih neto plaća i bruto domaćeg proizvoda po stanovniku u Varaždinskoj županiji.

Također, dobivena je linearna funkcija $y=19,75x + 20.794,54$. Dobivena linearna funkcija $y = 19,75x + 20.794,54$ predstavlja rezultat statističke metode linearne regresije koja povezuje varijable prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama (x) i bruto domaćeg proizvoda po stanovniku (y). Za svaki porast jedinice u prosječnim isplaćenim neto plaćama u pravnim osobama, očekujemo da će bruto domaći proizvod po stanovniku povećati za 19,75 jedinica. Odnosno, postoji pozitivna linearna veza između tih varijabli, što znači da se očekuje da će rast prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama biti praćen rastom bruto domaćeg proizvoda po stanovniku. S druge strane, ako bi prosječne isplaćene neto plaće u pravnim osobama iznosile nula, bruto domaći proizvod po stanovniku iznosio bi 20.794,54 kune. Na temelju dobivene funkcije, možemo zaključiti da postoji pozitivan utjecaj prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama na bruto domaći proizvod po stanovniku. To sugerira da veće prosječne isplaćene neto plaće mogu potaknuti povećanje bruto domaćeg proizvoda po stanovniku, što može pridonijeti gospodarskom rastu i razvoju Varaždinske županije. Dobiven je i R-kvadrat u iznosu od 0,92. Možemo reći da je model pouzdan 92% što je zapravo veliki postotak. Drugim riječima, većina varijabilnosti u bruto domaćem proizvodu po stanovniku može se objasniti promjenama u prosječnim isplaćenim neto plaćama.

Hipoteza 6 (H6)

Zadnja postavljena hipoteza analizira utjecaj prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama na ukupan broj zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Deskriptivna analiza zavisne varijable ukupnog broja zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji daje rezultate medijana u iznosu od 92.193 i standardne devijacije od 491,59. Komentirajući dobiveni medijan može se zaključiti da je polovina poduzeća ili organizacija u županiji zaposlila manje od tog broja radnika, dok je druga polovina imala više zaposlenih. Nadalje, standardna devijacija u ovom primjeru značajno je manja od srednje vrijednosti što zapravo ukazuje na nisku standardnu devijaciju. To bi sugeriralo da su podaci o zaposlenosti relativno koncentrirani oko srednje vrijednosti, odnosno da postoji mala varijabilnost u ukupnom broju zaposlenih osoba.

Metodom korelacije dobiven je Pearsonov koeficijent u iznosu od 0,93 što ukazuje na jaku pozitivnu povezanost između prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama i ukupnog broja zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji. Ova visoka vrijednost koeficijenta ukazuje na to da postoji snažna linearna veza između ovih dviju varijabli. Kada je Pearsonov koeficijent korelacije blizu 1, to implicira da postoji sklonost tim dvjema varijablama da se mijenjaju u istom smjeru. Dobiveni rezultat sugerira da veće plaće mogu poticati rast zaposlenosti u regiji. Ovo može ukazivati na to da povećanje prosječnih isplaćenih neto plaća privlači i zadržava kvalificirane radnike, potiče razvoj gospodarstva i otvaranje novih radnih mjesta. Nadalje, P-vrijednost u ovom primjeru iznosi 0,09302. Kako je p-vrijednost veća od odabrane razine značajnosti (najčešće postavljena na 0,05), nemamo dovoljno statističkih dokaza da odbacimo nultu hipotezu.

Metodom linearne regresije postavljena je funkcija u obliku $y=3,71x + 43.070,54$. Interpretacija koeficijenta 3,71 govori da svako povećanje vrijednosti nezavisne varijable za jedinicu, rezultirat će povećanje zavisne varijable upravo za 3,71. Konstanta (43.070,54) predstavlja početnu vrijednost funkcije, tj. vrijednost y kada je x jednako nula. U kontekstu hipoteze, to bi moglo značiti da kada prosječne isplaćene neto plaće u pravnim osobama iznose nula, očekuje se da ukupan broj zaposlenih osoba bude oko 43.070,54. Nagib funkcije sugerira da postoji pozitivna veza, odnosno kako se plaće povećavaju, očekuje se da se povećava i broj zaposlenih osoba. Uz linearnu funkciju dobiven je i R-kvadrat u iznosu od 0,86. U ovom slučaju, R-kvadrat od 0,86 znači da oko 86% varijabilnosti ukupnog broja zaposlenih osoba može biti objašnjeno varijabilnošću prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama. Na temelju podataka, potvrđujemo nultu hipotezu koja govori da postoji statistički značajna veza između prosječnih isplaćenih neto plaća u pravnim osobama i ukupnog broja zaposlenih osoba u Varaždinskoj županiji.

8. Zaključak

Poduzetništvo predstavlja temelj ljudske zajednice odnosno postoji i razvija se od samog početka civilizacije. Danas se poduzetništvo pod utjecajem globalizacije i tehnoloških inovacija razvilo u vodeći gospodarski pokretač što zapravo čini novu ekonomiju. Uloga i značaj poduzetništva pruža brojne mogućnosti koje svaka ekonomija zahtjeva, a očituje se u povećanju inovacija, mogućnosti samozapošljavanja pa samim time i smanjenju nezaposlenosti, otvaranju brojnih radnih mjesta te s obzirom na to, poduzetništvo je početak svakog ekonomskog rasta i razvoja. Isto tako, glavni generator gospodarskog razvoja je svakako sektor malih i srednjih poduzeća koji utječe na konkurentnost i dinamičnost zapošljavanja i gospodarstva.

Kroz istraživanje utjecaja poduzetništva na razvoj gospodarstva, u ovom radu, ali i u drugim povezanim istraživačkim radovima, utvrđeno je da je poduzetništvo povezano s rastom i razvojem gospodarstva. Konkretno, unutar ovog istraživanja u nekim primjerima poduzetništvo prikazuje pozitivan utjecaj na razvoj gospodarstva, no to ne mora isključivo biti tako. Neke varijable koje opisuju poduzetništvo, poput ukupnog broja aktivnih poduzeća u Varaždinskoj županiji, nisu rezultirale pozitivnim učinkom na varijable koje opisuju gospodarstvo. Uobičajena je pretpostavka da će poduzetništvo pridonijeti razvoju gospodarstva. U slabije razvijenim zemljama, poduzetništvo nema pretpostavljen utjecaj na ekonomski rast. To može biti posljedica raznih vladinih politika, loše poduzetničko okruženje, manjak radne snage i slično. Također, vrlo je važno uključiti postojana ograničenja koja se očituju u nedostatku kontrolnih varijabli, vremenskom ograničenju ili čak ograničenju uzorka. U kontekstu Varaždinske županije, analiza varijabli pružila je uvid u povezanost poduzetničke aktivnosti i gospodarskog razvoja te sami rezultati sugeriraju usmjerenje politika, strategija i planova na slijedeće aspekte: potrebno je pružiti podršku razvoju poduzetničkog okruženja kao glavni prioritet što uključuje pojednostavljenje administrativnih postupaka, smanjenje poreznog opterećenja, osiguranje pristupa financiranju i podršku razvoju inovacija. Nadalje, potrebno je ulagati u obrazovanje i stručno usavršavanje. Investiranje u edukaciju poduzetnika i radne snage ključno je za jačanje poduzetničke klime kao i tržišta rada. Uz sve navedeno, potrebno je razviti i strategiju diversifikacije gospodarskih sektora kako bi se smanjila ovisnost o jednoj industriji. Poduzimanje konkretnih mjera za podršku poduzetništvu, poboljšanje plaća i razvoj raznolikih sektora bit će od vitalnog značaja za postizanje održivog gospodarskog razvoja Varaždinske županije. Implementacija preporučenih strategija trebala bi biti praćena i evaluirana kako bi se osiguralo postizanje željenih rezultata i daljnji napredak regije. Poduzetništvo ima snagu transformirati gospodarstvo države i stvoriti bolju budućnost za sve građane. Uz kontinuirano ulaganje i podršku, može se stvoriti okruženje koje potiče inovacije, rast i održivi razvoj.

9. Popis Literature

Almodovar-Gonzalez, M., Fernandez-Portillo, A., Diaz-Casero, J.C. (2020) Entrepreneurial activity and Economic Growth: A Multi-Country Analysis.

Alpeza, M., Delić, A., Has, M., Koprivnjak, T., Mezulić Juric, P., Obrman, M., Perić, J., Šimić Banović, R. (2020) Izvješće o malih i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2020. Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva.

Bahovec, V., Erjavec, N., Dumičić, K., Čižmešija, M., Kurnoga, N., Arnerić J., Čeh Časni, A., Jakšić, S., Sorić, P., Žmuk, B., Palić, I., Lolić, I. (2019) Statistika, Zagreb.

Barić, V., Čavrak, V., Družić, I., Kovačević, Z., Obadić, A., Tica, J., Andabaka, A., Beg, M., Bogdan, Ž., Gelo, T., Globan, T., Raguž Krištić, I., Rogić Dumančić, L., Sekur, T., Smolić, Š., Arčabić, V., Družić, M., Nadoveza, O. (2016) Gospodarstvo Hrvatske. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Becker, M.C., Esslinger, H.U., Hedtke, U., Knudsen, T. (2005) Development by Joseph A. Schumpeter : Introduction.

Bistričić, A. (2011) Značaj poslovanja malih i srednjih poduzeća u gospodarstvu Republike Hrvatske i gospodarstvima zemalja Europske Unije, Pomorski fakultet u Rijeci.

Buble, M., i Kružić, D. (2006) Poduzetništvo: Realnost sadašnjosti i izazov budućnosti, Zagreb.

Carland, J.W., Hoy, F., Boulton, W.R., i Carland, J.A.C. (1984) Differentiating entrepreneurs for small business owners: a conceptualization. Academy of Management.

Ćosić, K., Fabac, R. (2001) Gospodarski rast, tehnološki razvitak i suvremeno obrazovanje. Izvorni znanstveni rad.

DeLong, B. (1997) The Corporation as a Command Economy.

Department for International Development (2008) Growth: Building Jobs and Prosperity in Developing Countries.

Dreher, A. (2006) Does globalization effect growth?

Drucker, P.F. (2002) Innovation and entrepreneurship: Practice and Priciples.

Eckhardt, J.T., Shane, S.A. (2002) Opportunities and Entrepreneurship.

Europska Komisija (2020) Vodič za korisnike o definiciji malih i srednjih poduzeća.

Freeman, C. (1982) Innovation and Long Cycles of Economic Development.

Gomes, S., Ferreira, J., Morais Lopes, J., Farinha, L. (2022) The Impacts of the Entrepreneurial Conditions on Economic Growth: Evidence from OECD Countries.

Grgić, M., Bilas, V., Franc, S. (2010) Poduzetništvo u međunarodnoj ekonomiji, Zagreb.

Hrvatska gospodarska komora (2014) Vodič za definiciju malog i srednjeg poduzetništva u natjecajima za dodjelu sredstava iz fondova EU.

Jašarević, F., Kuka, E. (2015) Poduzetništvo i ekonomski razvoj države. Stručni rad, Sarajevo.

Kim, J., Petalcorin, C.C., Park, D., Jinjark, Y., Quising, P. (2022) Entrepreneurship and Economic Growth: A Cross-Section Empirical Analysis.

Kolaković, M. (2006) Poduzetništvo u ekonomiji znanja, Zagreb.

Kritikos, A.S. (2014) Entrepreneurs and their Impact on Jobs and Economic Growth.

Ministarstvo poduzetništva i obrta (2015) Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020., Vlada Republike Hrvatske.

Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD (1997) National Innovation Systems.

Pavić, Ž. (2008) Poduzetništvo mladih i nova ekonomija.

Porter, M.E. (1998) The Competitive Advantage of Nations.

Ribić, D., Pleše Puljić, N. (2020) Osnove poduzetništva. Školska knjiga, Zagreb.

Sarel, M. (1996) Nonlinear Effects of Inflation on Economic Growth.

Schumpeter, J.A. (1934) The theory of economic development.

Shane, S., Venkataraman, S. (2000) Entrepreneurship as a field of research: The promise of entrepreneurship as a field of research. Academy of management, 13-17.

Singer, S., Šarlija, N., Pfeifer, S., Oberman Peterka, S. (2021) Što čini Hrvatsku (ne)poduzetničkom zemljom?, GEM Hrvatska.

Sudarić, Ž. (2013) Poduzetničkim kompetencijama do razvoja malog i srednjeg poduzeća. Učenje za poduzetništvo, Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru.

Varaždinska županija (2020) Informacija o stanju gospodarstva Varaždinske županije za 2019. i prvo polugodište 2020. godine, Republika Hrvatska.

Zimmerer, T.W. & Scarborough, N.M. (2005) Essentials of entrepreneurship and small business management.

10. Popis internetskih izvora

Državni zavod za statistiku [DZS] (bez dat.) Statistički podaci. Preuzeto s <https://podaci.dzs.hr/hr/>

Državni zavod za statistiku [DZS] (bez dat.) Arhiva podataka. Preuzeto s <https://podaci.dzs.hr/hr/arhiva/>

Državni zavod za statistiku [DZS] (bez dat.) Geostat, prostorna i statistička povezanost. Preuzeto s <https://geostat.dzs.hr/>

11. Popis slika

Slika 1: Povezanost poduzetništva i gospodarskog razvoja..... 14

Slika 2: Formula Pearsonovog koeficijenta korelacije..... 35

12. Popis tablica

Tablica 1: Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2016. do 2020. godine.....	19
Tablica 2: Stopa nezaposlenosti prema županijama.....	24
Tablica 3: Broj poduzetnika i zaposlenih, ukupan prihod i dobit ili gubitak razdoblja poduzetnika sa sjedištem u Varaždinskoj županiji po područjima djelatnosti u 2019. godini.....	25
Tablica 4: Broj zaposlenih, ukupni prihodi i rashodi te neto poslovni rezultat prema veličini poduzeća.....	26
Tablica 5: Kretanje prosječnih mjesečnih neto plaća po zaposlenom po pojedinim djelatnostima.....	27
Tablica 6: Prikupljeni podaci nezavisnih varijabli (poduzetničkih varijabli) u razdoblju od 2015. do 2020. godine.....	32
Tablica 7: Prikupljeni podaci zavisnih varijabli (gospodarskih varijabli) u razdoblju od 2015. do 2020. godine.....	33
Tablica 8: Deskriptivna statistika nezavisnih (poduzetničkih) i zavisnih (gospodarskih) varijabli.....	34
Tablica 9: Rezultati ispitivanja hipoteza statističkim metodama korelacije i linearne regresije.....	36

13. Popis grafova

Graf 1: Prikaz funkcije za H1.....	37
Graf 2: Prikaz funkcije za H2.....	37
Graf 3: Prikaz funkcije za H3.....	37
Graf 4: Prikaz funkcije za H4.....	38
Graf 5: Prikaz funkcije za H5.....	38
Graf 6: Prikaz funkcije za H6.....	38

14. Popis grafikona

Grafikon 1: Veličina poduzeća i ukupan prihod (milijuni HRK) u 2019. i 2020. godini.....	20
Grafikon 2: Veličina poduzeća i broj zaposlenih u 2019. i 2020. godini.....	21
Grafikon 3: Ukupna zaposlenost, prihod i izvoz prema veličini poduzeća u 2020. godini.....	22